

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ**

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА**

**Навчально-методичний посібник
для студентів зі спеціальності 081 «Право»**

Ужгород –2018

ББК – 67.304.1

УДК – 347.1

Булеца С.Б., Чепис О.І. Цивільне право. Загальна частина: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності 081 «Право». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2018. 80 с.

Навчально-методичний посібник для вивчення дисципліни «Цивільне право. Загальна частина» розроблено для студентів зі спеціальності 081 «Право» у відповідності з навчальною програмою із зазначеної дисципліни. Навчально-методичний посібник містить систему організаційно-методичних заходів (програму лекційних занять, теми та завдання для практичних занять, самостійної роботи тощо), які сприятимуть засвоєнню знань та формуванню прикладних навичок у студентів із зазначеної дисципліни.

Рецензенти:

Бєлов Д.М. - д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Переш І.Є. - к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Рекомендовано до друку рішенням

Вченої ради юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»

(протокол № 1 від 13 вересня 2018 р.)

© Булеца С.Б., Чепис О.І.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Основні критерії оцінювання знань студентів.....	7
План організації навчального процесу.....	9
Плани лекційних занять з навчальної дисципліни.....	12
Плани семінарських занять з навчальної дисципліни.....	22
Список джерел для поглибленого вивчення дисципліни.....	61
Питання на залік з цивільного права для студентів II-го курсу денної форми навчання.....	71
Питання на іспит з цивільного права для студентів 2-го курсу денного навчання.....	74
Теми рефератів.....	78

ПЕРЕДМОВА

Нормативна навчальна дисципліна “Цивільне право. Загальна частина” є одним із ключових курсів навчальної програми по підготовці спеціалістів за спеціальністю 081“Право”. Модульно-рейтингова технологія навчання дає змогу студентам отримати екзаменаційну оцінку "автоматом" за наявності відповідної кількості набраних балів. При цьому переведення суми набраних балів у традиційну оцінку згідно таблиці дозволяє визначити рейтинг студента. Метою впровадження модульно-рейтингової технології в навчальний процес є стимулювання систематичної навчальної діяльності студентів, виявлення й розвиток їх творчих здібностей, розширення рамок індивідуалізації та диференціації навчання, підвищення активності пізнавального процесу на основі вдосконалення взаємовідносин між викладачами і студентами.

Даний навчально-методичний посібник призначений для проведення зі студентами юридичного факультету, що вивчають загальну частину цивільного права, теоретичних семінарів і практичних занять відповідно до вимог кредитно-модульної системи.

Навчально-методичний посібник підготовлено з метою вироблення у студентів навичок самостійно опрацьовувати законодавчу базу, науково-теоретичну літературу, а також судову практику. На основі аналізу зазначених джерел студенти повинні навчитися формулювати і обґрунтовувати висновки не тільки теоретичного, а й практичного (прикладного) характеру.

Мета практичних занять – навчити студента вміло і правильно застосовувати теоретичні знання при вирішенні конкретних практичних казусів, виробити вміння і навички тлумачити зміст законодавчих актів і застосовувати їх практично. Такі навички сприятимуть максимальному приближенню студентів до практичної діяльності уже після здобуття спеціальності.

Пропонований Вашій увазі посібник складається з тем відповідно до програми курсу навчальної дисципліни “Цивільне право. Загальна частина”. В матеріалах, що пропонуються для опрацювання і вивчення конкретних тем, містяться теоретичні питання, практичні завдання, конкретні казуси. До кожної теми підібрана необхідна для вивчення законодавча база, науково-теоретична література, судова практика та спеціально розроблені завдання.

Семінарські заняття проводяться за всіма основними темами, які передбачені навчальною програмою, у формі співбесід, дискусій з питань, що виносяться на розгляд за конкретною темою, аудиторних конференцій, запитань та відповідей, ділових ігор, вирішення проблемних ситуацій і практичних завдань тощо.

Плани семінарських занять включають основні питання тем, які виносяться на розгляд. До кожної теми додаються список рекомендованої літератури та типові практичні завдання. Під час занять рекомендується використовувати також матеріали судової практики, практичні завдання з виданих практикумів з цивільного права, тестові завдання тощо.

На семінарських заняттях перевіряється ступінь засвоєння студентами теорії цивільного права з відповідних питань, змісту норм законодавства, відпрацьовуються практичні навички вирішення конкретних спорів. Перевірка знань студентів здійснюється також у формі написання самостійних аудиторних і домашніх робіт.

При вивченні тем курсу студентам рекомендується слідкувати за змінами до законодавства, користуючись такими офіційними виданнями, як Відомості Верховної Ради України, Урядовий кур'єр, Офіційний вісник України, матеріалами Вісника Верховного Суду України, газет «Юридичний вісник» та «Юридическая практика», журналів «Право України», «Підприємництво, господарство і право», «Вісник Ужгородського національного університету: Серія Право», «Порівняльно-аналітичне право» та ін., а також матеріалами офіційних сайтів органів влади, зокрема – Верховної Ради України (www.rada.gov.ua), Кабінету Міністрів України (www.kmu.gov.ua).

На основі вивчення навчальної дисципліни “Цивільне право. Загальна частина” студенти повинні знати:

- історію становлення та сучасні джерела, етапи розвитку цивільного права, основні інститути цивільного права України;
- проблеми науки цивільного права та тенденції її розвитку;
- місце цивільного права в системі права України;
- поняття та елементи цивільних правовідносин;
- види об'єктів, суб'єктів цивільного права;
- особливості здійснення суб'єктами цивільних прав та законних інтересів, а також виконання ними цивільних обов'язків;
- порядок, умови чинності та наслідки укладення правочинів;
- особливості інституту представництва;
- особливості правового регулювання права власності, права інтелектуальної власності;
- поняття та значення особистих немайнових прав;
- загальні положення зобов'язального права;
- види забезпечень виконання зобов'язань;
- поняття та особливості цивільно-правової відповідальності;
- поняття та значення цивільно-правового договору.

На основі навчального курсу студенти повинні уміти:

- ✓ застосовувати цивільно-правові норми та приписи;
- ✓ узагальнювати практику використання цивільного законодавства з його різновидами та робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- ✓ правильно використовувати практику ЄСПЛ та роз'яснення Пленуму Верховного суду у процесі застосування норм права;
- ✓ правильно застосовувати норми Цивільного кодексу України до іноземців та осіб без громадянства;
- ✓ при виникненні прогалін у цивільному законодавстві використовувати загальні засади та доктрину цивільного права;

✓ аналізувати та характеризувати складові елементи окремих інститутів цивільного права.

Підсумковою формою контролю знань є іспит, який має на меті перевірити, як студенти засвоїли теоретичні знання, уміння застосовувати ці знання при вирішенні конкретних спірних ситуацій, а також уміння самостійно працювати з науковою та навчальною літературою.

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

За результатами виконання студентом навчальної програми впродовж семестру рекомендується виставляти заліки та екзамени без додаткового опитування за такою шкалою:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ПРИСВОЮВАНИХ СТУДЕНТАМ

Усі види робіт мають власні бали, а саме такі:

Усне опитування	До 3 балів
Відповідь на питання винесені на семінар	від 1 до 7 балів
	6 –7 балів – відповідь студента на питання є повною, з посиланням в необхідних випадках на норми

чинного законодавства, виклад матеріалу є послідовним, грамотним і логічним, студент дав правильне визначення правових категорій, термінів і понять.

4-5 бали - студент дав повну відповідь на питання, проте ним були допущені незначні помилки і прогалини при висновках й узагальненнях та при визначенні категорій і понять, а також при непослідовному викладенні матеріалу.

До 3-х балів - студент відповів на питання лише частково, а також у разі, якщо не розкрито визначення понять, але завдання в основному виконані, що свідчить про поверхове розуміння програмового матеріалу дисципліни.

Максимальна кількість балів за один семінар

10 балів

**ПЛАН ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
(ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ)**

Загальна кількість годин за робочим навчальним планом – 300.

№ п/п	Тематика змістових модулів	Лекції (теми та години)	Практичні заняття (години)	Самостійна робота студентів (години)
I семестр				
1	Модуль 1. Цивільне право як галузь права. Цивільне законодавство. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна. Цивільні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. Опіка та піклування. Юридичні особи. Держава, Автономна республіка Крим і територіальні громади як суб'єкти цивільного права.	Цивільне право як галузь права. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Цивільне законодавство. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Цивільне право як наука і навчальна дисципліна. (1 год.)	1 год.	4 год.
		Цивільні правовідносини. (3 год.)	3 год.	4 год.
		Фізичні особи як суб'єкти цивільного права. (2 год.)	2 год.	6 год.
		Юридичні особи. (4 год.)	4 год.	8 год.
		Держава, АРК і територіальні громади як суб'єкти цивільного права. (2 год.)	2 год.	4 год.
2	Модуль 2. Об'єкти цивільних прав Особисті немайнові права та їх цивільно-правове регулювання. Загальні положення про здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Строки та терміни. Позовна давність. Правочини. Представництво.	Об'єкти цивільних прав (2 год.)	2 год.	4 год.
		Особисті немайнові права та їх цивільно-правове регулювання (2 год.)	2 год.	4 год.
		Строки та терміни. Позовна давність. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Правочини. Недійсність	6 год.	10 год.

		правочинів. (6 год.)		
		Представництво. (2 год.)	2 год.	4 год.
	Всього годин за I семестр	30 год лекцій	30 год практичних	60 год СРС
II семестр				
3	Модуль 3. Загальні положення права власності. Набуття і припинення права власності. Право приватної власності фізичної особи. Право приватної власності юридичної особи. Право державної та комунальної власності. Право спільної власності. Речові права на чуже майно. Захист права власності. Право інтелектуальної власності: загальні положення.	Загальні положення права власності. (2 год.)	4 год.	8 год.
		Набуття і припинення права власності. (4 год.)	4 год.	8 год.
		Право приватної власності фізичної особи. (2 год.)	4 год.	8 год.
		Право приватної власності юридичної особи. (2 год.)	4 год.	8 год.
		Право державної та комунальної власності. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Право спільної власності. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Речові права на чуже майно. (2 год.)	4 год.	8 год.
		Авторське право та суміжні права. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Права, які індивідуалізують учасників цивільного обороту. (2 год.)	2 год.	4 год.
		Патентне право. (2 год.)	2 год.	4 год.
4		Модуль 4. Зобов'язання. Загальні положення. Забезпечення виконання зобов'язань. Цивільно-правова відповідальність. Договір в цивільному праві.	Зобов'язання. Загальні положення. (4 год.)	6 год.
	Забезпечення виконання зобов'язань (4 год.)		6 год.	8 год.
	Цивільно-правова відповідальність. (4 год.)		6 год.	8 год.
	Договір в цивільному праві.		4 год.	6 год.

	(4 год.)		
Всього годин за II семестр	38 год лекцій	52 год практичних	90 год СРС
Всього годин за рік	68 год лекцій	82 год практичних	150 год СРС

**СТРУКТУРОВАНІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ "ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО.
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА"**

Структура навчальної дисципліни "Цивільне право"	Кількість годин, із них			СРС	Рік, семестр
	Всього годин/кредити	Аудиторних			
		Л	ПЗ		
	300/10	68	82	150	
I семестр	120/4	30	30	60	2-й, I
Модуль 1	66	16	16	34	2-й, I
Модуль 2	54	14	14	26	2-й, I
II семестр	180/6	38	52	90	
Модуль 3	112	22	30	60	2-й, II
Модуль 4	68	16	22	30	2-й, II

Примітка:

Л – лекції; ПЗ – практичні заняття; СРС – самостійна робота студента;

1 кредит ECTS – 30 годин.

ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I

Тема 1. Цивільне право як галузь права

Місце цивільного права в системі галузей права. Поняття цивільного права як приватного права та як галузі права. Новації цивільного права України. Предмет цивільно-правового регулювання: особисті немайнові та майнові відносини. Методи цивільно-правового регулювання. Функції сучасного цивільного права.

Принципи цивільного права: неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини, неприпустимість позбавлення права власності, свобода договору, свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом, судовий захист цивільного права та інтересу, справедливість, добросовісність та розумність.

Джерела цивільного права та їх види. Конституція України — Основний Закон. Цивільний кодекс України. Конституційні і звичайні закони. Акти Президента України. Акти Кабінету Міністрів України. Акти інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим. Міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Чинні нормативно-правові акти колишнього СРСР та Української РСР. Рішення Конституційного Суду України. Акти органів місцевого самоврядування. Примірні статuti кооперативних і громадських організацій, затверджені органами державної влади. Звичай ділового обороту. Локальні (корпоративні) нормативні акти, прийняті органами управління юридичних осіб, які регулюють їх діяльність. Аналогія закону та аналогія права. Роль судової практики в удосконаленні, тлумаченні та застосуванні цивільного законодавства.

Система цивільного права. Поняття і структура цивільного законодавства. Співвідношення цивільного права і цивільного законодавства. Структура Цивільного кодексу України: книга 1 "Загальні положення", книга 2 "Особисті немайнові права фізичної особи", книга 3 "Право власності та інші речові права", книга 4 "Право інтелектуальної власності", книга 5 "Зобов'язальне право" та книга 6 "Спадкове право".

Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.

Тема 2. Цивільне законодавство

Поняття та структура цивільного законодавства. Характеристика дії цивільного законодавства в часі, просторі і за колом осіб. Застосування цивільного законодавства за аналогією. Значення судової практики.

Тема 3. Цивільне право як наука і навчальна дисципліна

Поняття та предмет науки цивільного права. Методи дослідження науки цивільного права. Система науки цивільного

права. Наука цивільного права та інші юридичні науки. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Тема 4. Цивільні правовідносини

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин: суб'єкти, об'єкти та зміст (фактичний та юридичний). Поняття суб'єктивного права та суб'єктивного обов'язку. Класифікація цивільних правовідносин. Аналіз підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Поняття юридичних фактів. Види юридичних фактів.

Тема 5. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

Поняття, ознаки та обсяг правоздатності фізичної особи. Виникнення та припинення правоздатності фізичної особи. Правоздатність іноземців та осіб без громадянства. Запобігання обмеженню можливості фізичної особи мати цивільні права та обов'язки. Ім'я та місце проживання фізичної особи. Акти цивільного стану. Поняття та зміст цивільної дієздатності фізичної особи. Зміст дієздатності фізичних осіб. Види цивільної дієздатності фізичних осіб. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові наслідки. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави, порядок та правові наслідки. Оголошення фізичної особи померлою: підстави, порядок та правові наслідки. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою. Правова характеристика фізичної особи-підприємця.

Тема 6. Опіка та піклування

Поняття та підстави встановлення опіки та піклування над неповнолітніми, обмежено дієздатними та недієздатними. Призначення опікунів та піклувальників. Виникнення та припинення опіки і піклування. Юридичні наслідки припинення опіки та піклування. Особи, хто може бути опікуном та піклувальником. Звільнення опікунів і піклувальників від їх обов'язків.

Тема 7. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права

Поняття та ознаки юридичної особи. Сутність юридичної особи. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Правоздатність юридичної особи та її зміст. Майнові права та обов'язки юридичних осіб. Особисті немайнові права та обов'язки юридичних осіб. Найменування юридичної особи (комерційне (фірмове) найменування). Місцезнаходження юридичної особи. Право юридичної особи на недоторканність ділової репутації та її судовий захист. Засоби індивідуалізації юридичної особи. Державна реєстрація юридичної особи. Установчі документи юридичної особи. Органи юридичної особи. Способи створення юридичних осіб: розпорядчий, нормативно-явочний, дозвільний і договірний. Філії та представництва юридичної особи. Припинення юридичних осіб. Форми припинення юридичних осіб: реорганізація та ліквідація. Види реорганізації: злиття, поділ,

приєднання, перетворення. Виділ юридичної особи. Добровільний та примусовий порядок ліквідації юридичної особи. Задоволення вимог кредиторів. Види юридичних осіб.

Тема 8. Держава Україна, Автономна Республіка Крим і територіальні громади як суб'єкти цивільного права

Особливості цивільної правосуб'єктності держави. Спеціальна правоздатність держави. Участь держави в цивільних правовідносинах. Правосуб'єктність Автономної Республіки Крим як суб'єкта цивільного права. Участь Автономної Республіки Крим в цивільних правовідносинах. Правосуб'єктність територіальних громад як суб'єктів цивільного права. Участь територіальних громад у цивільних правовідносинах.

МОДУЛЬ 2

Тема 9. Об'єкти цивільних прав

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Поняття речей. Класифікація речей та її правове значення. Тварини як особливий об'єкт цивільних прав. Майно як особливий об'єкт цивільних прав. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав. Цінні папери як об'єкти цивільних прав. Групи та види цінних паперів. Передання прав за цінними паперами. Результати робіт та послуги як об'єкти цивільних прав. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав. Інформація як об'єкт цивільних прав. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.

Тема 10. Особисті немайнові права та їх цивільно-правове регулювання

Поняття та ознаки особистих немайнових прав. Види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права. Здійснення особистих немайнових прав. Забезпечення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав. Захист особистого немайнового права. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Право на життя. Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на свободу. Право на особисту недоторканність. Право на донорство. Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Право на ім'я. Право на зміну імені. Право на використання імені. Право на повагу до гідності та честі. Право на повагу до людини, яка померла. Право на недоторканність ділової репутації. Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Розпоряджання особистими паперами. Право на ознайомлення з особистими паперами, які передані до фонду бібліотек або архівів. Право на таємницю кореспонденції.

Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-та відеозйомок. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Право на місце проживання. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання.

Тема 11. Загальні положення про здійснення цивільних прав і виконання цивільних обов'язків

Здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Виконання цивільних обов'язків. Способи захисту цивільних прав та інтересів: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна право відношення; припинення правовідношення; відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб.

Судовий захист цивільного права чи інтересу в інший спосіб, який встановлюється договором або законом. Самозахист цивільних прав. Засоби оперативної дії.

Засоби захисту цивільних прав та інтересів, що здійснюються компетентними державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими уповноваженими органами та особами.

Тема 12. Правочини. Недійсність правочинів.

Поняття та ознаки правочинів. Воля і волевиявлення як суть пра-вочину. Види правочинів. Умови чинності правочину. Презумпція правомірності правочину. Форма правочину. Способи волевиявлення. Усна форма правочину. Письмова форма правочину: проста та нотаріальне посвідчення. Укладення правочину шляхом мовчання. Державна реєстрація правочину. Місце вчинення правочину. Строки у правочині. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону. Недійсність правочину. Види недійсних правочинів. Фіктивні та удавані правочини. Нікчемні та оспорювані правочини. Правові наслідки недійсності правочину (окремих його частин).

Тема 13. Строки та терміни. Позовна давність

Поняття і значення строків та термінів в цивільному праві. Роль і місце строків та термінів у цивільних правовідносинах. Визначення строку та терміну. Початок перебігу строку. Закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку. Види цивільно-правових строків. Визначення строку вказівкою на подію, яка неминуче повинна настати. Визначення строку моментом вимоги кредитора. Строки здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Строки існування цивільних прав та присікальні (преклюзивні) строки. Строки захисту цивільних прав: гарантійні строки, строки оперативного захисту, претензійні строки, строки позовної давності, процесуальні строки.

Поняття позовної давності. Загальна позовна давність. Спеціальна позовна давність. Зміст тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності.

Початок перебігу позовної давності. Позовна давність у разі заміни сторін у зобов'язанні. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності. Закінчення строку позовної давності. Правові наслідки пропусчення строку позовної давності. Застосування позовної давності до додаткових вимог. Наслідки спливу позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 14. Представництво

Поняття та підстави представництва. Правочини, які може вчиняти представник. Правові наслідки вчинення правочину представником. Передоручення. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Строк довіреності. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю. Випадки недопущення представництва.

МОДУЛЬ 3

Тема 15. Загальні положення права власності

Поняття та зміст права власності. Правомочості володіння, користування, розпорядження власником своїм майном. Право власності в об'єктивному розумінні. Право власності в суб'єктивному розумінні. Абсолютний характер права власності. Історичні типи права власності.

Здійснення права власності. Непорушність права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна. Право власності українського народу. Право приватної власності. Суб'єкти права приватної власності. Право державної власності. Суб'єкти права державної власності. Право комунальної власності. Суб'єкти права комунальної власності. Право власності на землю (земельну ділянку). Суб'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Право власності на житло. Суб'єкти права власності на житло.

Тема 16. Набуття та припинення права власності

Підстави набуття права власності. Набуття права власності юридичною особою публічного права. Набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою, яка не мала на це права. Набуття права власності на новостворене майно. Набуття права власності на перероблену річ. Привласнення загальнодоступних дарів природи. Момент набуття права власності за договором. Набуття права власності на безгосподарну річ. Набуття права власності на рухому річ, від якої власник відмовився. Знахідка. Набуття права власності на знахідку. Право особи, яка знайшла загублену річ, на винагороду та відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою. Бездоглядна домашня тварина. Набуття права власності на бездоглядну домашню тварину. Відшкодування витрат на утримання бездоглядної домашньої тварини та виплата винагороди. Набуття права власності на скарб. Набувальна давність. Набуття права власності у разі приватизації державного майна та майна, що є у комунальній власності. Підстави припинення права власності: відчуження власником свого майна; відмова власника від права власності; припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі; знищення майна; викуп пам'яток історії та культури; викуп земельної ділянки у зв'язку із суспільною необхідністю; викуп нерухомого майна у зв'язку з метою суспільної необхідності земельної ділянки, на якій воно розміщене; звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника; реквізиція; конфіскація; припинення юридичної особи чи смерті власника. Інші підстави припинення права власності.

Тема 17. Право приватної власності фізичної особи

Загальні положення. Поняття права приватної власності в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Об'єкти права приватної власності. Сутність права приватної власності та її ознаки. Умови виникнення, набуття і припинення права приватної власності громадян. Виникнення у громадян права власності на доходи від участі в суспільному виробництві, від індивідуальної праці та підприємницької діяльності. Виникнення у громадян права власності за договорами та іншими правочинами, права приватної власності внаслідок успадкування майна. Здійснення громадянами права приватної власності. Права власника та його правомочності щодо володіння, користування та розпорядження майном.

Тема 18. Право приватної власності юридичної особи

Загальні положення. Поняття та види і власності юридичних осіб. Закономірності, що характеризують право власності юридичних осіб. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності кооперативів. Їх паї та порядок внесення пайових внесків членами виробничого кооперативу. Правовий статус, права та обов'язки членів кооперативу. Пайовий і неподільний фонд, страховий та інші фонди. Об'єкти права власності споживчої кооперації. Правомочності власника щодо майна, яке належить споживчим товариствам, сільськогосподарським кооперативам.

Право власності господарських товариств. Суб'єкти господарських товариств. Способи формування майна господарських товариств. Поняття статутного капіталу, його функції. Види фондів. Право власності господарських об'єднань. Суб'єкти та об'єкти права власності господарських об'єднань. Власність громадських об'єднань громадян. Поняття, суб'єкти та об'єкти громадських організацій. Політичні партії. Профспілки. Творчі спілки. Благодійні організації.

Тема 19. Право державної та комунальної власності

Загальні положення. Суб'єкти, об'єкти права власності. Об'єкти, що мають загальнодержавне значення. Підстави виникнення права державної та комунальної власності. Конфіскація майна. Реквізиція. Скарб. Цивільно-правовий статус і правовий режим майна державних та комунальних підприємств і установ. Безоплатна передача з державної у комунальну власність.

Тема 20. Право спільної власності

Поняття і види права спільної власності. Поняття права спільної часткової власності. Суб'єкти права спільної часткової власності. Визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що є у спільній частковій власності. Утримання майна, що є у спільній частковій власності.

Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності.

Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності. Поділ майна, що є спільній частковій власності. Поняття права спільної сумісної власності. Суб'єкти права спільної сумісної власності.

Здійснення права спільної сумісної власності. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Звернення стягнення на частку майна, що у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

Тема 21. Речові права на чуже майно

Види речових прав на чуже майно. Захист речових прав на чуже майно. Суб'єкти права володіння чужим майном. Підстави виникнення права володіння. Підстави припинення права володіння. Обов'язки недобросовісного володільця. Умови неможливості витребування майна з незаконного володіння іншої особи.

Поняття користування чужим майном. Поняття сервітуту. Встановлення сервітуту. Зміст сервітуту. Підстави припинення сервітуту. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Договір про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб: строк дії,

зміст. Підстави припинення права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови. Права та обов'язки землекористувача. Припинення права користування земельною ділянкою для забудови. Правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою.

Тема 22. Захист права власності

Засади захисту права власності. Право власника на вимогу майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Предмет віндикаційного позову. Право власника на вимогу майна від добросовісного набувача. Права та обов'язки добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів.

Захист права власника від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності. Інші способи захисту права власності.

Тема 23. Право інтелектуальної власності: загальні положення

Поняття права інтелектуальної власності. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Види особистих немайнових прав і майнових прав інтелектуальної власності. Строк чинності прав інтелектуальної власності.

Використання об'єкта права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням. Наслідки порушення права інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності судом.

Поняття і джерела авторського права. Об'єкти авторського права. Твори, які не є об'єктами авторського права. Суб'єкти авторського права. Первинне і похідне авторське право. Співавторство. Нероздільне і роздільне співавторство. Умови співавторства. Виникнення авторського права. Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі. Особисті немайнові права автора. Забезпечення недоторканності твору. Майнові права інтелектуальної власності на твір. Ознаки твору. Використання твору. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Правові наслідки закінчення строку чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Поняття суміжних прав. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав. Виникнення суміжних прав. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкт суміжних прав. Використання виконання. Використання фонограми, відеограми. Використання передачі (програми) організації мовлення. Строк чинності суміжних майнових прав. Захист авторського права і суміжних прав.

Поняття та джерела права промислової власності. Об'єкти промислової власності.

Придатність винаходу, корисної моделі та промислового зразка для набуття права інтелектуальної власності на них. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Умови та порядок видачі патенту. Строк дії патенту. Суб'єкти права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Строк та дострокове припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Відновлення чинності достроково припинених виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Визнання прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок недійсними. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породу тварин.

Поняття та правова охорона комерційного найменування. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку. Строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку. Визнання прав інтелектуальної власності на торговельну марку недійсними. Право попереднього користувача на торговельну марку. Поняття географічного зазначення. Набуття права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Поняття комерційної таємниці. Майнові права інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Охорона комерційної таємниці органами державної влади. Строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

МОДУЛЬ 4

Тема 24. Zobов'язання. Загальні положення

Поняття та склад zobов'язання. Zobов'язальне правовідношення. Особливий правовий зв'язок між суб'єктами. Підстави виникнення zobов'язань. Множинність осіб у цивільному праві. Об'єкти zobов'язального правовідношення. Система цивільних zobов'язань. Групи окремих видів zobов'язань. Поняття та принципи, суб'єкти виконання zobов'язань. Місце, строк та

спосіб виконання зобов'язань. Особливості виконання часткового та солідарного зобов'язання.

Тема 25. Забезпечення виконання зобов'язань

Загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання. Окремі способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Порука. Гарантія. Завдаток. Застава. Поняття, предмет застави. Види застави. Договір застави, його зміст і форма. Момент виникнення права застави та ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження предмета застави. Користування та розпорядження предметом застави. Наступна застава. Дострокове виконання зобов'язання, забезпеченого заставою. Звернення стягнення та реалізація предмета застави. Припинення права застави. При тримання. Зміст та співвідношення понять „неустойка”, „штраф”, „пеня”. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. Іпотека. Притримання. Заміна кредитора та боржника. Місце виконання зобов'язання. Строк, спосіб та предмет виконання. Припинення та способи припинення зобов'язань. Окремі способи припинення зобов'язань.

Тема 26. Цивільно-правова відповідальність

Поняття та значення цивільно-правової відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності. Договірна та позадоговірна відповідальність. Повна, часткова, солідарна та субсидіарна відповідальність. Підстави цивільно-правової відповідальності. Протиправна поведінка. Шкода. Прострочення боржника. Поняття збитків. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою і шкодою. Вина особи, яка заподіяла шкоду. Відповідальність без вини. Поняття випадку (казусу). Поняття непереборної сили (форс-мажорні обставини).

Тема 27. Договір в цивільному праві

Поняття, значення та функції договору в цивільному праві. Види договорів. Односторонні та багатосторонні. Відплатні та безоплатні. Реальні та консенсуальні. Основні та додаткові. Основні та попередні. Договори укладені на користь контрагентів і третій осіб. Договори речові та зобов'язальні. Публічний договір. Договір приєднання. Свобода договору в цивільному праві. Види договорів. Зміст і тлумачення договору. Істотні умови договору. Укладення, зміна і розірвання договору. Загальна характеристика особливостей концесійних договорів, угод про розподіл продукції, договорів лізингу, франчайзингу та консалтингу.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I

Тема 1

Європейські системи приватного права. Поняття цивільного права як галузі

1. Поняття цивільно-правової системи та її елементи.
2. Європейські традиції приватного права. Традиція приватного (цивільного) права в Україні.
3. Поняття цивільного права як галузі права. Місце цивільного права у системі права України.
4. Предмет цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання.
5. Принципи цивільного права. Функції цивільного права.
6. Система цивільного права. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.

Практичні завдання:

1. Поясніть різницю між поняттями: „європейські традиції приватного права” і „європейські родини приватного права”.
2. Складіть таблицю основних ознак романо-германської та англо-саксонської системи права.
3. Розкрийте зміст понять: „правова система”, „правова сім'я”, „система права”, „традиція права”.
4. Напишіть основні ознаки континентальної системи права.
5. В яких значеннях може застосовуватись термін "цивільне право"?
6. Як Ви розумієте термін "приватне право"? Обґрунтуйте свою відповідь.
7. Цивільно-правові системи сучасності.
8. Вкажіть, які із запропонованих принципів закріплені ЦК України?
 - диспозитивність сторін;
 - вільне волевиявлення;
 - свобода договору;
 - неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя;
 - рівність учасників цивільних правовідносин;
 - неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом;
 - справедливість, добросовісність та розумність;
 - свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом;
 - ініціативність сторін;
 - судовий захист цивільного права та інтересу;
 - майнова самостійність учасників.
9. Відносини, що становлять предмет цивільного права – це:
 - майнові;

- особисті немайнові;
 - відносини у сфері інтелектуальної власності;
 - майнові та особисті немайнові;
 - майнові, особисті немайнові та відносини у сфері інтелектуальної власності.
10. Вставте пропущене слово: „Цивільні відносини можуть регулюватися звичаєм, зокрема звичаєм ____ обороту”:
- ділового;
 - торгівельного;
 - цивільного.
11. Основною функцією цивільного права є:
- превентивна;
 - компенсаційна;
 - регулятивна;
 - охоронна;
 - репресивна.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор»,., 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-тє вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т ”Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2009. 20 с.

11. Примак В. Д. Теоретичні проблеми відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2015. 32 с.
12. Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 20 с.

Тема 2

Цивільне законодавство

1. Поняття цивільного законодавства. Співвідношення цивільного законодавства і цивільного права, їх спільні та відмінні ознаки.
2. Система цивільного законодавства. Поняття і види цивільно-правових нормативних актів. Джерела опублікування цивільно-правових нормативних актів.
3. Дія цивільного законодавства у часі, просторі і за колом осіб.
4. Договори як форма цивільного законодавства.
5. Звичаї. Взаємодія цивільного законодавства і норм моралі.
6. Міжнародні договори.
7. Застосування цивільного законодавства за аналогією.
8. Значення судової практики. Практика ЄСПЛ.

Практичні завдання:

1. Чи повністю поширюється цивільне законодавство на іноземних громадян. Чому?
2. Перерахуйте ознаки дії цивільного законодавства у часі. Поняття зворотньої сили закону.
3. Наведіть приклад аналогії закону та аналогії права.
4. Приведіть приклад судової справи, яка використовується як судовий прецедент в Україні.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. Вид. 4-те, перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
5. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.

6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.

7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.

8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.

9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

10. Завальнюк С. В. Аналогія права за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 22 с.

Тема 3

Цивільне право як наука і навчальна дисципліна

1. Поняття та предмет науки цивільного права.
2. Методи дослідження науки цивільного права.
3. Система науки цивільного права.
4. Наука цивільного права та інші юридичні науки.
5. Значення та перспективи розвитку науки цивільного права.
6. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Практичні завдання:

1. Дайте визначення термінів «наука» та «навчальна дисципліна».
2. Перерахуйте ознаки науки цивільного права.
3. Що таке цивілістика?
4. Значення доктрини цивільного права.
5. Сучасна вітчизняна цивілістика: наукові центри, напрями, тенденції

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. Вид. 4-те, перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.

5. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
6. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-є вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
7. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
8. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
9. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
10. Цивільне право України: підручник. 2-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
11. Майданик, Р. Наука цивільного права України: поняття, предмет, методологія. *Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис*. 2008. № 12. С. 59-67.

Тема 4

Цивільні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин

1. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
 2. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин.
 3. Зміст цивільних правовідносин.
 4. Види цивільно-правових відносин.
 5. Поняття підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
- Поняття юридичного факту.
6. Класифікація юридичних фактів.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклад абсолютних та відносних правовідносин та дайте їм визначення.
2. Зробіть схему суб'єктів та об'єктів цивільних правовідносин.
3. Намалюйте блок-схему видів цивільних правовідносин.
4. Поясніть різницю між поняттями „складний юридичний факт” і „фактичний склад”.
5. Що таке правова презумпція. Юридичний факт. Юридична фікція.
6. Зробіть схему видів юридичних фактів в цивільному праві.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. Вид. 4-те, перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
4. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
5. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
6. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
7. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
8. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
9. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
10. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
11. Басай О. В. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 36 с.
12. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 437 с.
13. Коструба А. В. Юридичні факти в механізмі припинення цивільних майнових відносин : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 36 с.
14. Черемнов Д. В. Юридичні презумпції та фікції в цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 20 с.

Тема 5

Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

1. Поняття "фізична особа". Правоздатність фізичних осіб. Дієздатність фізичних осіб.

2. Ім'я фізичної особи. Місце проживання фізичної особи.
3. Обмеження дієздатності фізичної особи.
4. Визнання фізичної особи недієздатною.
5. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою
6. Оголошення фізичної особи померлою.
7. Акти цивільного стану.
8. Фізична особа як підприємець.

Практичні завдання:

1. Розкрийте значення термінів: „деліктоздатність”, „трансдієздатність”, „тестаментоздатність”, „правочиноздатність”.

2. Можливість поводитися певним чином + можливість вимагати певної поведінки + можливість звернутися до суду за захистом порушеного права = :

- правоздатність;
- дієздатність;
- суб'єктивне право;
- правосуб'єктність.

3. Дієздатність не може бути:

- мінімальною;
- неповною;
- повною;
- частковою.

4. Визначте різновид дієздатності у нижченаведених ситуаціях. Свою відповідь обґрунтуйте:

Ситуація 1. Андрій, якому нещодавно виповнилося 14 років, на зароблені ним гроші купив велосипед.

Ситуація 2. 15-річна Ганна, яка навчалася у педучилищі та отримувала стипендію, заплатила за розбите нею вікно у цьому навчальному закладі.

Ситуація 3. 79-річний Остап Іванович склав заповіт на користь своєї доньки.

Ситуація 4. Олена за дорученням Ірини отримала її зарплатню.

Ситуація 5. Приватний підприємець Ігор С. уклав договір поставки із пивзаводом.

5. Визначте особливості змісту правоздатності іноземців та осіб без громадянства.

6. Які критерії дрібного побутового правочину?

7. Як визначається місце проживання фізичної особи і яке це має правове значення?

8. Чи є тотожними терміни: «місце проживання» і «місце реєстрації» фізичної особи?

9. Чим відрізняється оголошення фізичної особи померлою від встановлення факту смерті фізичної особи?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери,

- Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
 5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
 6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
 7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
 8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
 9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
 10. Адаховська Н. С. Опіка над майном за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 18 с.
 11. Водоп'ян Т. В. Фізична особа як сторона договірних зобов'язань в цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підпри-ємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 16 с.
 12. Дербакова Ю. Л. Цивільна правосуб'єктність неповнолітніх : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.

Тема 6

Опіка та піклування

1. Поняття і значення опіки і піклування.
2. Органи опіки і піклування.
3. Порядок встановлення опіки і піклування.
4. Призначення опікунів і піклувальників.
5. Права та обов'язки опікунів і піклувальників.
6. Звільнення опікунів і піклувальників від їх обов'язків.
7. Припинення опіки та піклування.

Практичні завдання:

1. Яка система органів опіки та піклування.
2. В хронологічному порядку охарактеризуйте порядок призначення та звільнення опікунів та піклувальників.
3. Назвіть відмінності:
Між обмеженням правоздатності і обмеженням дієздатності.

- Між цивільною правоздатністю і цивільною дієздатністю.
 Між неповною дієздатністю і обмеженою дієздатністю.
 Між визнанням фізичної особи безвісно відсутньою та оголошенням фізичної особи померлою.
 Між оголошення фізичної особи померлою та фактичною смертю.
 Між піклувальником та помічником дієздатної особи.
 4. З якою метою запроваджені цивільно-правові інститути опіки та піклування?
 5. Назвіть випадки встановлення опіки та піклування судом.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Адаховська Н. С. Опіка над майном за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013.18 с.
11. Марцегорін, О. І. Опіка і піклування як складова захисту цивільних прав. *Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис*. 2009. № 1. С. 143-149.
12. Прутян Д. С. Опіка за римським приватним правом та сучасним цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2007. 20 с.
13. Федюк Л. В. Особисті немайнові права юридичних осіб : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ,

2015. 40 с.

14. Яніцька І. А. Опіка та піклування як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 20 с.

Тема 7 **Юридичні особи**

1. Теорії юридичної особи.
2. Поняття та ознаки юридичної особи. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
3. Види юридичних осіб. Товариства та установи.
4. Підприємницькі товариства.
5. Непідприємницькі юридичні особи.
6. Філії та представництва юридичних осіб.
7. Способи створення юридичних осіб. Порядок державної реєстрації юридичних осіб.
8. Припинення діяльності юридичних осіб внаслідок передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам – правонаступникам.
9. Ліквідація юридичних осіб.

Практичні завдання:

1. Що таке установчий акт; статут; засновницький договір.
2. Який розмір статутного фонду командитного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю.
3. Поясніть різницю між поняттями: „юридична адреса” і „місцезнаходження” юридичної особи.
4. Що таке підприємство, установа, організація.
5. Який розмір статутного фонду акціонерного товариства.
6. Закінчіть фразу: «Непідприємницькі товариства, як і підприємницькі, можуть у передбачених законом випадках здійснювати підприємницьку діяльність і отримувати прибуток, але навідміну від підприємницьких вони не можуть розподіляти...».
7. Вставте пропущені слова: «Якщо засновницьким договором, статутом юридичної особи визначений вичерпний перелік можливих видів діяльності - вона наділена..., виходити за межі якої неприпустимо».
8. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена, по-перше, статутом, по-друге, судом, а чим по-третє?
9. Корпоративний договір: поняття та значення.
10. Що зайве і чому: поділ, приєднання, виділ?
11. Це право учасника товариства носить одночасно майновий і немайновий характер. Назвіть його і поясніть.
12. Назвіть відмінності:
 - Між філією та представництвом.
 - Між акціонерним товариством та товариством з обмеженою відповідальністю.

- Між повним товариством та товариством з додатковою відповідальністю.
- Між виробничим кооперативом та господарським товариством.
- 13. Назвіть організаційно-правові форми юридичних осіб.
- 14. Який порядок утворення юридичних осіб публічного права та юридичних осіб приватного права?
- 15. Чи є тотожними терміни «правоздатність юридичної особи» і «дієздатність юридичної особи»?
- 16. Розкрийте зміст правоздатності юридичних осіб. В чому полягає загальна правоздатність юридичних осіб? В чому схожість та відмінність правоздатності юридичних осіб та правоздатності фізичних осіб?
- 17. Порядок реєстрації юридичних осіб та суб'єктів підприємницької діяльності.
- 18. Назвіть способи утворення юридичних осіб.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-тє вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Біляєв О. О. Спортивні організації як суб'єкти цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 21 с.
11. Борейко О. М. Неспроможність та банкрутство у цивільному праві України (основні положення та правова природа) : автореф. дис. ...

- канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 19 с.
12. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
 13. Гришина, І. І. Цивільно-правова відповідальність учасників акціонерних правовідносин : авто- реф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00. Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. 18 с.
 14. Гулик А. Г. Цивільно-правовий захист прав акціонерів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 20 с.
 15. Жеков Д. В. Припинення юридичних осіб за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
 16. Зудіхін О. В. Цивільно правовий захист корпоративних прав учасників господарських товариств : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
 17. Капталан І. М. Політичні партії як суб'єкти цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 22 с.
 18. Менджул М. В. Громадські організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:12.00.03 / М. В. НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2011. 20 с
 19. Парута Ю. І. Громадські об'єднання як учасники цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
 20. Позова Д. Д. Правове становище житлово-будівельних кооперативів за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 20 с.
 21. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
 22. Черевко П.П. Створення юридичних осіб приватного права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2009. 16 с.

Тема 8

Держава, Автономна Республіка Крим і територіальні громади як суб'єкти цивільного права

1. Загальні засади участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
2. Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
3. Реалізація цивільної дієздатності держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
4. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Практичні завдання:

1. Яке майно може переходити у власність держави?
2. Чи можуть фізичні особи бути представниками держави Україна, Автономної Республіки Крим і територіальних громад? Якщо так, то в яких випадках і на основі якого документа?
3. Які способи набуття права власності притаманні лише державі?
4. До якої форми власності належить власність Автономної Республіки Крим?
5. Як ви розумієте термін «державна скарбниця»?
6. Чи може держава виступати в якості боржника?
7. В які цивільні відносини можуть вступати територіальні громади?
8. В чому виражається особливе місце держави Україна серед суб'єктів цивільного права?
9. В особі яких органів держава Україна може виступати як суб'єкт цивільного права?
10. Дайте визначення територіальній громаді.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Ольшанченко В. І. Передумови договірної відповідальності держави перед підприємцями. *Юрид. Україна*. 2010. № 6. С. 37-41.

МОДУЛЬ 2
Тема 9
Об'єкти цивільних прав

1. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав.
3. Майнові права як об'єкти цивільних прав.
4. Гроші, валютні цінності папери як об'єкти цивільних прав.
5. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
6. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
7. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.
8. Інформація як об'єкт цивільних прав.
9. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав. Поняття, види та їх захист.
10. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
11. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
12. Інші об'єкти цивільних прав (тварини, майно, підприємства).

Практичні завдання:

1. Об'єктами цивільних прав є:
 - матеріальні і нематеріальні блага;
 - речі, гроші, цінні папери, майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація;
 - цивільні правопорушення;
 - об'єкти, вилучені з цивільного обороту;
 - особисті немайнові блага;
 - інформація;
 - відшкодування збитків.
2. До об'єктів, обмежено оборотоздатних відносяться:
 - об'єкти, які належать лише певним учасникам цивільного обороту;
 - об'єкти, які належать всім учасникам цивільного обороту;
 - речі, визначені індивідуальними ознаками;
 - тварини;
 - об'єкти, придбання або відчуження яких може здійснюватися на підставі відповідного дозволу;
 - тютюнові вироби та алкогольні напої;
 - нерухоме майно;
 - бойова зброя;
 - мисливська та спортивна зброя.
3. Послуги можуть бути:
 - фактичні;
 - юридичні;
 - вольові;
 - змішані;
 - відокремлені від особи, яка їх надає;

- нерозривно пов'язані з особою, яка їх надає;
 - родові;
 - індивідуально визначені.
4. Споживною є річ, яка:
- внаслідок одноразового її використання знищується або припиняє існувати у первісному вигляді;
 - призначена для одноразового використання;
 - призначена для неодноразового використання і зберігає при цьому первісний вигляд протягом тривалого часу;
 - наділена тільки властивими їй ознаками;
 - призначена для обслуговування іншої речі;
 - виконує роль загального еквіваленту.
5. Гроші це:
- грошові знаки у вигляді банкнот, казначейських білетів, монет;
 - документи встановленої форми з відповідними реквізитами;
 - види майна, що вважаються валютними цінностями;
 - законний платіжний засіб, обов'язковий до приймання за номінальною вартістю на всій території України;
 - грошова одиниця, яка виконує роль загального еквіваленту.
6. Чи відноситься чек і коносамент до цінних паперів відповідно до Закону України «Про цінні папери і фондовий біржу»?
7. Які види облігацій ви знаєте?
8. Назвіть особливі об'єкти цивільних прав.
9. Назвіть об'єкти цивільних прав, щодо яких встановлюються спеціальні правила оборотоздатності.
10. Які існують теорії юридичної природи грошей?
11. Які суб'єкти можуть випускати (видавати) цінні папери?
12. Ще таке зміст особистих немайнових прав?
13. Які засоби захисту особистих немайнових прав передбачені цивільним законодавством?
14. Що таке право на життя та право на охорону здоров'я?
15. Яким чином визначається право на свободу та особисту недоторканість?
16. В чому суть права на сім'ю, опіку та піклування?
17. Який зміст права на ім'я?
18. Що таке честь, гідність та репутація?
19. В чому полягає сутність активної та пасивної евтаназії?
20. Дайте визначення терміна «стерилізація».
21. Назвіть перелік обставин, за яких може бути проведено штучне переривання вагітності від дванадцяти до двадцяти восьми тижнів.
22. Розмежуйте поняття «смерть особи», «оголошення фізичної особи померлою», «встановлення факту смерті особи».
23. Виконання яких умов є обов'язковими при штучному заплідненні та імплантації ембріона в організм жінки?
24. Назвіть складові права на таємницю про стан здоров'я.
25. Дайте визначення терміна «трансплантація».

26. Які сторони виділяють при трансплантації?

27. Назвіть відмінності:

– Між особистими немайновими правами фізичної особи та майновими правами фізичної особи.

– Між правом на відповідь і правом на спростування інформації у випадку поширення недостовірної інформації.

– Між спростуванням недостовірної інформації та визнанням інформації такою, що не відповідає дійсності.

– Між заборотою поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права та спростуванням недостовірної інформації.

– Між честю та діловою репутацією.

28. Закінчіть фразу: «Здійснення особистих немайнових прав - це одна із стадій їх реалізації, під час якої фізична особа, вчиняючи юридичне значимі діяння безпосередньо або через інших осіб трансформує об'єктивно існуюче право у вигляді норми права в право суб'єктивне...».

29. Знайдіть помилку у тексті: «Якщо особисте немайнове право, встановлене у Конституції, згодом відтворене в законі, то воно може бути обмежене у випадках, які визначені у відповідному законі».

30. Знайдіть помилку у тексті: «Перелік особистих немайнових прав, які встановлені законодавством України, є невичерпним».

31. Загальні способи захисту цивільних прав можна застосувати щодо захисту особистих немайнових прав з урахуванням, по-перше, специфіки відповідного права, по-друге, способів його порушення, а що по-третє?

32. Що зайве і чому: відновлення порушеного особистого немайнового права; можливість вимагати виправлення імені у випадку його порушення; спростування недостовірної інформації.

33. Якщо мати на увазі способи захисту порушених прав, то що єднає загрозу порушення права, оспорювання права та невизнання права?

34. У ч. III ст. 277 ЦК міститься правова норма про те, що вважається, що негативна інформація, поширена про особу, є недостовірною. Це положення можна вважати презумпцією. Презумпцією чого?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.

5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Агарков М. М. Основы банковского права. Учение о ценных бумагах. Курс лекцій. Научное исследование; 2-е изд. БЕК, 1994. 350 с.
2. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву. М. : Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. Вып. 3. 192 с.
11. Бабаев А. Б. Система вещных прав : монографія. М. : Волтерс Клувер, 2007. 408 с.
12. Белов В. А. Гражданское право. Общая часть : учебник. М. : Юрайт, 2011. Т. II. Лица, блага, факты. 1093 с.
13. Брюховецька М. С. Цивільно-правове регулювання посмертного донорства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Національна академія внутрішніх справ. К., 2017. 21 с.
14. Виговський О. Бездокументарні цінні папери в системі об'єктів цивільних прав. *Право України*. 2010. № 12. С. 95-100.
15. Водяхін С. А. Документи як об'єкти цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 18 с.
16. Гладь Ю. О. Право вимоги як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. К., 2013. 20 с.
17. Гузь Є. В. Рухоме майно як об'єкт цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
18. Заборовський В.В. Правова природа акцій та процедура їх конвертації в Україні та Російській Федерації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одес. нац. юрид. акад. О., 2010. 19 с.
19. Зверховська В. Ф. Культурні цінності як об'єкти цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
20. Ільющенкова К.О. Право на донорство в цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. К., 2018. 17 с.
21. Карпенко О. І. Інтернет-послуга як об'єкт цивільно-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків. нац. ун-т ім. В. Н.

- Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
22. Кашканова Н.Г. Цивільно-правове застосування медико-біологічних експериментів на людях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2018. 21с.
 23. Коротка Н. О. Особисті немайнові права фізичних осіб в сфері охорони здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.
 24. Крат В. І. Нетипові об'єкти цивільних прав. *Право України*. 2010. № 12. С. 62-67.
 25. Кривобок С. В. Правочини з підприємством як єдиним майновим комплексом: моногр. Х. : Право, 2009. 176 с.
 26. Міндарьова М. Ю. Облігації як об'єкт цивільного обороту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 19 с.
 27. Мица Ю. В. Правова природа похідних цінних паперів: моногр. Х., 2006. 220 с.
 28. Резнікова В. В. Послуга та суміжні правові категорії. *Унів. наук. записки*. 2009. № 2 (30). С. 105-115.
 29. Романюк, А. О. Історичні та культурні цінності як об'єкти цивільно-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 20 с.
 30. Спасибо-Фатеева И. В. Понятие имущества и имущественных прав и их места среди объектов гражданских прав. *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. Х.: Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2010. № 929 : Серія "Право", спец. вип. С. 58-66.
 31. Топорков М.М. Теплова енергія як об'єкт цивільних прав. *Право і Безпека. Науковий журнал*. 2010. № 5 (37). С. 64 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_5/PB-5/PB-5_64.pdf
 32. Ходико Ю. Є. Категорія "нерухома річ" в цивільному праві. *Вісн. госп. судочинства України*. 2010. № 3. С. 97-104.
 33. Ходико Ю. Є. Співвідношення об'єкта цивільних правовідносин (прав) та об'єкта цивільно-правового договору. *Юрид. Україна*. 2009. № 3. С. 52-57.
 34. Чабан О.А. Право фізичної особи на таємницю про стан здоров'я в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, 2018. 21 с.
 35. Шимон С.І. Теорія майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2014. 664 с.

Тема 10

Здійснення та захист цивільних прав

1. Здійснення цивільних прав.
2. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом.

3. Загальні положення про захист цивільних прав та інтересів.
4. Захист цивільних прав та інтересів судом.
5. Захист цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку.
6. Захист цивільних прав нотаріусом.
7. Самозахист цивільних прав.

Практичні завдання:

1. Чи тотожними є поняття “законний інтерес” та “охоронюваний законом інтерес”?
2. Що таке виконавчий напис нотаріуса? В яких випадках він застосовується?
3. Наведіть приклади самозахисту в цивільному праві.
4. Яка відмінність між зловживанням правом і порушенням права?
5. Що таке “шикана”?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор»,., 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-є вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-тє вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т ”Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Бондар Н. П. Превентивний захист цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
11. Венедиктова І. В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. К., 2013.430 с.

12. Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельн. ун-т упр. та права. Київ, 2015. 20 с.
13. Кушерець Д. В. Охорона та захист майнових прав у сфері договірної права: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Ін-т. законодавства ВР України. Київ, 2015. 39 с.
14. Майстер І. П. Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2015. 20 с.
15. Примак, Володимир. Межі використання психологічних знань у справах про відшкодування моральної шкоди. *Юридична Україна*. 2011. № 5. С.63-70.
16. Примак, Володимир. Правове значення статусу сторін у відносинах з відшкодування моральної шкоди. *Юридична Україна*. 2010. № 11. С.90-97.
17. Примак, Володимир. Функції відшкодування моральної шкоди як заходу цивільно-правової відповідальності. *Юридична Україна*. 2010. № 9. С.71-79.
18. Примак В. Д. Теоретичні проблеми відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовістності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. Київ, 2015. 32 с.
19. Рогач О.Я. Зловживання правом: теоретико - правове дослідження: автореф. дис ... д-ра юрид. наук. Київ, 2011. 34 с.
20. Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 20 с.
21. Строкач І. І. Передумови вчинення виконавчого напису: актуальні проблеми теорії, законодавства і практики. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 2. С. 154–158.
22. Строкач І. І. Виконавчий напис нотаріуса: законодавчі проблеми регламентації взаємодії нотаріуса і виконавця відповідно щодо процедури його вчинення та виконання даного виконавчого документа. *Судова апеляція*. 2017. № 3 (48). С. 128–138.
23. Строкач І. І. Виконавчий напис нотаріуса в цивілістичному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2018. 20 с.
24. Чепис О.І. Інтереси в цивільному праві: сутність, місце та особливості захисту: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Ін-т держави і права країн Європи, ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород, 2010. 230 с.

Тема 11 Правочини

1. Поняття та умови чинності правочинів.
2. Види правочинів.
3. Форма правочинів.
4. Тлумачення змісту правочину.

5. Відмова від правочину.
6. Недійсність правочинів. Правові наслідки недійсності правочину.
7. Правочини з дефектами суб'єктного складу.
8. Правочини з дефектами волі.
9. Правочини з дефектами форми.
10. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади нікчемних односторонніх правочинів, коли вони можуть бути визнані дійсними за рішенням суду.
2. Які обставини мають істотне значення для визнання правочину недійсним, який вчинено під впливом помилки? Наведіть приклади.
3. Наведіть приклади правочинів з відкладальною та скасувальною обставинами.
4. Знайдіть помилку у тексті: «Правочин може бути водночас і підставою припинення одних правовідносин та підставою виникнення або поновлення інших правових відносин».
5. Закінчіть фразу: «Для усних правочинів характерною рисою є збіг у часі двох стадій їх розвитку — виникнення і припинення...».
6. Що єднає правочин, який вчинено під впливом помилки, правочин, який вчинено під впливом обману, та правочин, який вчинено під впливом насильства?
7. Якщо правочин вчинено під впливом помилки, то суд, вирішуючи питання про те, чи є помилка істотною, має виходити з того, наскільки помилка є істотною взагалі.
8. Який правочин зайвий і чому, якщо виходити із визнання їх недійсності: правочин, укладений юридичною особою, яка не мала права його вчиняти, правочин, укладений під впливом помилки, правочин, укладений під впливом обману?
9. Назвіть відмінності:
 - Між правочином та іншими юридичними фактами.
 - Між правочином, вчиненим під впливом помилки та правочином, вчиненим під впливом обману.
 - Між законним представництвом, довірним та комерційним представництвом.

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
4. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-тє вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
5. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-

- Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
6. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
 7. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
 8. Алексеев С. С. Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования. Антология уральской цивилистики : Сб. ст. М., 2001. С.46–63.
 12. Архипов С. И. Проблема триады права собственности. *Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук*. 2011. Вып. 11. С. 448–466.
 9. Борисова Ю. О. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері електронної комерції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2012. 210 с.
 10. Гладь Ю. О. Визнання недійсними правочинів (договорів) про відступлення права вимоги. *Держава і право. Зб. наук. праць*. 2011. Вип. 51. С. 351–357.
 11. Давидова І.В. Недійсність правочинів, укладених внаслідок помилки та обману : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
 12. Дзера, О. Питання фіктивних та удаваних правочинів у теорії та практиці. *Юридичний вісник України : Інформаційно-аналітичне видання. Додаток до газети "Голос України"*. 2008. № 13. С. 6-7
 13. Єременко К. О. Цивільно-правові наслідки недотримання вимог щодо форми правочину. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
 14. Жорнік М. О. Судочинство в справах про визнання недійсними правочинів, вчинених із дефектами волі (на матеріалах судової практики) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 23 с.
 15. Коташевська, Т. Укладення угоди внаслідок помилки. Судова практика за участю нотаріуса, що посвідчував такий договір. *Юридичний журнал: Аналітичні матеріали, коментарі, судова практика*. 2008. № 11. С. 111-115.
 16. Майданік, Р. Недійсність правочинів. *Юридичний вісник України: Інформаційно-аналітичне видання. Додаток до газети "Голос України"*. 2009. № 16. С. 6-7.

Тема 12

Строки і терміни. Позовна давність

1. Поняття та значення строків (термінів) у цивільному праві.
2. Види цивільно-правових строків і термінів.
3. Поняття та види позовної давності.
4. Перебіг позовної давності.

Практичні завдання:

1. Назвіть вимоги, на які позовна давність не поширюється.
2. До вимог про спростування недостовірної інформації, поміщеної у ЗМІ, застосовується позовна давність в:
 - 1 рік
 - 3 роки
 - 5 років
 - 10 років.
3. Знайдіть чотири основних відмінності між строком і терміном.
4. Складіть таблицю «Види строків і термінів в цивільному праві».
5. Складіть таблицю «Види позовної давності».
6. Наведіть приклади обставин, що є підставами зупинення перебігу позовної давності.
7. Наведіть приклади вимог, на які не поширюється позовна давність.
8. В чому полягає особливість початку перебігу позовної давності по безстрокових зобов'язаннях?
9. Чим відрізняються імперативні строки від диспозитивних? Який з цих видів строків є більш поширений у цивільному праві?
10. Поняття і значення претензійних строків.
11. Поняття і значення гарантійних строків.
12. Який державний орган встановлює гарантійний строк на сезонні товари?
13. Які наслідки зупинення та переривання позовної давності?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І.

- Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
 10. Маріц Д. О. Строки і терміни у договорах про реалізацію майна : монографія. К. : Дакор, 2013. 203 с.
 11. Пленюк М.Д. Цивільно-правове регулювання строків (термінів) у договорах про виконання робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. К., 2011.
 12. Черногор Н. В. Строки та терміни у спадковому праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.

Тема 13 **Представництво**

1. Поняття представництва.
2. Підстави виникнення та види представництва.
3. Склад правовідносин представництва.
4. Передоручення.
5. Поняття і види довіреності.
6. Форма і строк довіреності.
7. Припинення довіреності.
8. Представництво з перевищенням повноважень.

Практичні завдання:

1. Знайдіть помилку у тексті: «Представництво, яке ґрунтується на довіреності, може здійснюватися за договором».
2. Що зайве і чому: генеральна, спеціальна, разова?
3. Що зайве і чому: закінчення строку довіреності, скасування довіреності особою, яка її видала, смерть особи, яка видала довіреність.
4. Закінчіть фразу: «Скасування довіреності має юридичне значення для представника і третіх осіб тільки в тому випадку, якщо...

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.

6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Гелецька, І. О. (канд. юрид. н.). До питання про правову природу договірною представництва. *Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис*. 2008. № 2. С. 131-135.
11. Трояновський, О. В. Комерційне посередництво в романо-германському і англо-американському праві: порівняльно-правовий аналіз. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. № 1. С. 84-86.

МОДУЛЬ 3

Тема 14

Загальна характеристика права власності. Право приватної власності фізичних осіб

1. Поняття власності і права власності.
2. Зміст права власності.
3. Здійснення права власності.
4. Способи набуття права власності.
5. Припинення права власності.
6. Загальна характеристика права приватної власності фізичних осіб.
7. Умови виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб.
8. Здійснення фізичними особами права приватної власності.

Практичні завдання:

1. Розкрийте значення поняття: „річ приватного права”.
2. Що таке первинні підстави виникнення права власності?
3. У чому специфіка похідних підстав виникнення права власності?
4. Як визначається момент набуття права власності за договором?
5. У чому різниця між знахідкою і скарбом?
6. Що таке набувальна давність і яке її значення та її специфіка по відношенню до позовної давності?

7. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

8. Яка з трьох правомочностей права власності є більш об'ємною за своїм змістом? Обґрунтуйте свою відповідь.

9. Чим відрізняється право повного господарського відання від права оперативного управління?

10. Власник може визначити юридичну долю речі трьома шляхами: перший - передача права власності на річ іншій особі, другий - передача речі у користування іншій особі. А який третій?

11. Знайдіть помилку у тексті: «Право власності вважається набутим правомірною, якщо інше прямо не впливає із закону або законність набуття права власності встановлена судом».

12. Що зайве і чому: набуття права власності на новостворену річ, купівля-продаж, привласнення загальнодоступних дарів природи?

13. Якщо володіння є незаконним недобросовісним, то такий володілець не має права відчужувати цю річ, хоча...

14. Цей інститут, який було введено у цивільне та земельне право, має своєю метою надати існуючим фактичним відносинам юридичного значення. Назвіть його.

15. Що зайве і чому: продаж власником речі, руйнування речі, відмова власника від права власності на річ?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

10. Акифі Б. А. Механізми розвитку правових позицій Європейського суду з прав людини в тлумаченні інституту права власності. *Наукові праці МАУП. Зб. наук. пр.* 2010. Вип. 1(24). С. 292-295.
11. Архипов С. И. Проблема триады права собственности. *Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук.* 2011. Вып. 11. С. 448–466.
12. Вороніна Н.В. Набуття права власності на знахідку за цивільним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
13. Гнатів О. Б. Захист права власності в цивільному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 20 с.
14. Головня І. Я. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності як підстава припинення права власності на земельну ділянку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
15. Баранюк Андрій Зіновійович. Позбавлення права приватної власності: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2007. 14 с.
16. Дудник Д. В. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
17. Терещенко В.Ю. Цивільно-правові наслідки самочинного будівництва твори : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
18. Тоцька К. М. Обмеження права власності на земельну ділянку: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
19. Яремова, І. В. Визначення моменту набуття права власності за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.

Тема 15

Право приватної власності юридичних осіб

1. Загальна характеристика права приватної власності юридичних осіб.
2. Право власності кооперативів.
3. Право власності господарських товариств.
4. Право власності господарських об'єднань.
5. Право власності некомерційних юридичних осіб.

Практичні завдання:

1. Чим відрізняється право повного господарського відання від права оперативного управління?
2. Зробіть блок–схему основних ознак права власності кооперативів, господарських товариств, господарських об'єднань, громадських об'єднань.
3. Які особливості набуття, здійснення та припинення права власності у господарських об'єднаннях?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

Тема 16

Право державної та комунальної власності

1. Право державної власності.
2. Право комунальної власності.
3. Правовий режим майна державних підприємств.
4. Правовий режим майна комунальних підприємств.

Практичні завдання:

1. Визначте правовий режим майна державного підприємства.
2. Які особливості правового режиму майна комунального підприємства?
3. Що спільного та відмінного між: припиненням права власності на майно, яке за законом не може належати певній особі, викупом пам'яток історії та культури, реквізицією, конфіскацією, викупом земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та з мотивів суспільної необхідності?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.

3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзери О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор»,., 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

Тема 17

Право спільної власності. Речові права на чуже майно

1. Поняття і види права спільної власності.
2. Право спільної часткової власності.
3. Право спільної сумісної власності.
4. Загальна характеристика речових прав на чуже майно.
5. Право володіння чужим майном.
6. Право обмеженого користування чужим майном (сервітут).
7. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
8. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).

Практичні завдання:

1. Чи є право спільної власності одним із способів обмеження прав власника?
2. Які є види права спільної власності?
3. Які підстави виникнення права спільної власності?
4. Який порядок визначення часток у праві спільної часткової власності?
5. Які особливості здійснення права спільної часткової власності?
6. Яким чином відбувається розпорядження часткою у праві спільної часткової власності?
7. У якому порядку відбувається здійснення права спільної сумісної власності?

8. У якому порядку відбувається поділ майна, що є у спільній сумісній власності?
9. Розкрийте значення термінів: „реквізиція” і „конфіскація”.
10. Розкрийте значення термінів: „сервітут”, „емфітевзис” і „суперфіцій”.
11. В чому різниця між речовим та зобов’язальним правом?
12. Що таке абсолютні та відносні права?
13. Чому право власності є найбільш повне речове право?
14. Які види речових прав?
15. В чому специфіка захисту речових прав?
16. Чому радянський законодавець відмовився від терміну “речове право”?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Балюк Ю. О. Житло як об’єкт права спільної власності фізичних осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
11. Лозовий А. І. Підстави припинення спільної часткової власності на нерухоме майно : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2015. 20 с.
12. Оніка Я. В. Речові права на земельні ділянки лісгосподарського призначення: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.

13. Сосніна Г. В. Правове регулювання сервітутів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 20 с.

Тема 18 **Захист права власності**

1. Засади захисту права власності.
2. Система цивільно-правових засобів захисту права власності.
3. Віндикаційний позов.
4. Негаторний позов.
5. Визнання права власності.
6. Інші засоби захисту права власності.

Практичні завдання:

1. Захист права власності нотаріусом.
2. Самозахист права власності.
3. Яким чином відбувається захист титульного володільця?
4. Захист права власності на землю.
5. Захист права власності на житловий будинок.
6. Недійсність актів, що порушують право власності.
7. У чому різниця між захистом права власності та охороною права власності?
8. Який принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності?
9. Що лежить в основі класифікації засобів захисту права власності?
10. Що таке речовий позов у праві та його загальна характеристика.
11. Що таке віндикаційний позов та яка його загальна характеристика.
12. Які особливості витребування грошей та цінних паперів на пред'явника?
13. У чому суть негаторного позов та яка його загальна характеристика?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.

6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Домусчі С.Д. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння, за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.

Тема 19

Право інтелектуальної власності

1. Поняття, суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
2. Підстави виникнення права інтелектуальної власності.
3. Авторське право і суміжні права.
4. Патентне право.
5. Правове регулювання засобів індивідуалізації товарів і послуг.
6. Зміст права інтелектуальної власності.
7. Здійснення права інтелектуальної власності.
8. Захист права інтелектуальної власності.

Практичні завдання:

1. Складіть таблицю основних елементів авторського і суміжних прав.
2. Які особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності?
3. Які майнові права на об'єкти інтелектуальної власності?
4. Яким чином відбувається розпорядження правом на об'єкт інтелектуальної власності?
5. Що таке вільне використання майнових прав?
6. Яке визначення поняття права промислової власності?
7. Хто є суб'єктами права промислової власності?
8. Що виступає об'єктом права промислової власності?
9. Який строк охорони прав на об'єкти промислової власності?
10. Як визначається момент виникнення прав на об'єкти промислової власності?

11. Яким чином припиняється право на об'єкти промислової власності.
12. Хто виступає суб'єктом авторського права?
13. Які ознаки об'єктів авторського права?
14. Як визначається момент виникнення авторського права?
15. Який строк дій авторського права?
16. Як розуміти вільне використання об'єктів авторського права?
17. Хто може бути суб'єктами суміжних прав?
19. Які ознаки об'єктів суміжних прав?
20. Як визначається момент виникнення суміжних прав?
21. Який строк дій суміжних прав?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзери О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Бааджи Н.П. Відшкодування шкоди, завданої неправомірним використанням авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 19 с.
11. Еннан Р. Є. Правове регулювання відносин інтелектуальної власності у Європейському Союзі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
12. Ізбаш О. О. Організаційні цивільні правові відносини, що виникають при здійсненні авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 20 с.

13. Кузьменко Т. С. «Бренд» як складний правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
14. Мазіна О. О. Контрафакція як дії, що порушують авторські права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 19 с.
15. Рязанова Н. І. Правовий режим службових об'єктів інтелектуальної власності, створених за рахунок державних коштів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ інтелект. власності. Київ, 2015. 16 с.
16. Селіваненко В. В. Правова охорона інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ інтелект. власності. Київ, 2015. 20 с.
17. Сорвачов О. В. Охорона прав на промислові зразки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 18 с.
18. Стреля М. І. Авторське право на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
19. Тарасова І. В. Авторське право на похідні літературні твори : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
20. Ульянова Г. О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 37 с.

МОДУЛЬ 4

Тема 20

Загальні положення про зобов'язання

1. Поняття зобов'язань.
2. Види зобов'язань. Система зобов'язань.
3. Елементи зобов'язань.
4. Підстави виникнення зобов'язань.
5. Заміна осіб у зобов'язанні.
6. Зміна зобов'язань.
7. Припинення зобов'язань.
8. Виконання зобов'язань.

Практичні завдання:

1. Що таке цесія і делегація?
2. Що таке суброгація?
3. Що таке реституція?
4. Що таке новація та її відмінність від відступного?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери,

- Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
 5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
 6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
 7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
 8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
 9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
 10. Гладь Ю. О. Визнання недійсними правочинів (договорів) про відступлення права вимоги. Держава і право. Зб. наук. праць. 2011. Вип. 51. С. 351–357
 11. Гладь Ю. О. Право вимоги як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. К., 2013. 20 с.
 12. Голубєва Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 40 с.
 13. Кетрарь А. А. Зобов'язання в авторському праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
 14. Сенін Ю. Л. Новація як спосіб припинення зобов'язань за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 20 с.
 15. Смілянець І. П. Заміна боржника у зобов'язанні за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 19 с.

Тема 21

Забезпечення виконання зобов'язань

1. Поняття і види забезпечення виконання зобов'язань.
2. Неустойка, її значення і види.
3. Застава. Предмет і види застави.
4. Зміст і форма договору застави.
5. Права і обов'язки заставодавця і заставодержателя.

6. Поручка.
7. Гарантія.
8. Притримання.
9. Завдаток.

Практичні завдання

1. Наведіть приклад відносин, забезпечених заставою.
2. Чим відрізняється завдаток від авансу?
3. Які переваги притримання для забезпечення виконання зобов'язання?
4. Чим відрізняється поручка від гарантії?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзери О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
- 10.Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельн. ун-т упр. та права. Київ, 2015. 20 с.
- 11.Гриценко, Г. Щодо множинності "боржників" у зобов'язанні, забезпеченому поручкою. *Юридична Україна: Щомісячний правовий часопис*. 2008. № 5.С. 68-74.
- 12.Кізлова О. С. Застава в цивільному праві (концептуальні положення та правова природа) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 38 с.

13. Кирилюк Д. В. Цивільно-правове регулювання іпотеки об'єктів незавершеного будівництва : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
14. Попов, Ю. Забезпечення виконання зобов'язання: прощання з міфом. *Право України : Республіканський юридичний журнал*. До 1992 р. Радянське право. 2008. № 12. С. 118-125.
15. Соколянський Д. В. Договір притримання у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2009. 19 с.
16. Трофименко О. О. Застава майнових прав інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.

Тема 22

Цивільно-правова відповідальність

1. Поняття та види цивільно-правової відповідальності.
2. Підстава цивільно-правової відповідальності.
3. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань.
4. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань.
5. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Практичні завдання

1. Наведіть приклади настання цивільної відповідальності за невиконання зобов'язання.
2. Випадки звільнення від цивільно-правової відповідальності.
3. Що таке деліктна відповідальність?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнєцова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-є вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-тє вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.

7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Габріадзе М. Р. Протиправна поведінка як умова виникнення зобов'язання внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Митна справа. 2013. № 6(2.1). С. 275-279. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6\(2.1\)__48.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6(2.1)__48.pdf)
11. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. прав. наук України , НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2014. 20 с.
12. Заверуха С. В. Цивільно-правова відповідальність за договором купівлі-продажу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. правових наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2015. 20 с.

Тема 23

Цивільно-правовий договір

1. Поняття та значення договору.
2. Види договорів.
3. Зміст договору.
4. Укладення договору.
5. Зміна і розірвання договору.

Практичні завдання

1. Складіть таблицю видів договорів.
2. Зобразіть схематично порядок укладення та розірвання договору.
3. Що таке оферта?
4. Які ви знаєте особливості акцепту?

Література:

1. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
4. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.

5. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
6. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнєцової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
7. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
8. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
9. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.
10. Алексеев С. С. Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования. Антология уральской цивилистики : Сб. ст. М., 2001. С.46–63.
11. Андреева О. В. Ризик у договірних зобов'язаннях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.
12. Бару М. И. Возмездность и безвозмездность в советском гражданском праве: автореф. дисс. на соискание науч. степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.03. М., 1957. 31 с.
13. Борисова Ю. О. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері електронної комерції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2012. – 210 с.
14. Ільющенкова К.О. Договір як підстава виникнення правовідносин донорства. *Медичне право*. 2018. №1. С.22–32.
15. Кашканова Н.Г. Форма та зміст цивільно-правових договорів про застосування медико-біологічних експериментів на людях. *Eurasian Academic Research Journal*. 2018. №2. м. Єреван, 2018. С. 47-57.
16. Меденцев П. А. Правові наслідки порушення договору в цивільному праві України, Російської Федерації, ФРН, Англії та США (порівняльно-правовий аналіз) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 19 с.
17. Суха Ю. С. Цивільно-правові договори у сфері професійного спорту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
18. Федорченко, Н. Еволюція інституту договірних зобов'язань із надання послуг у дореволюційний період. *Підприємництво, господарство, право*. 2014. № 4. С. 7-11.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Базова література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. ВВРУ. 1996. № 30. Ст.141.
2. Цивільний кодекс України. ВВРУ. 2003. № 40-44. Ст.356.
3. Господарський кодекс України. ВВРУ. 2003. № 18-22. Ст.144
4. Цивільний процесуальний кодекс України. ВВРУ. 2004. № 40-42. Ст.492
5. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року. ВВРУ. 1991. №30. Ст.379
6. Конвенція ООН «Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів» від 14 червня 1974 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_002/print1340283646425998
7. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. Вид. 4-те, перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
9. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2-х т. / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. [5-е вид., перероб. і допов.]. К. : Юрінком Інтер, 2013. Т. II. 1090 с.
10. Ромовська З.В.Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
11. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
12. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 976 с.
13. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2014. Т.1. 656 с.
14. Цивільне право України: Договірні та недоговірні зобов'язання : підручник / [Бичкова С. С. та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової ; М-во освіти і науки України. 3-тє вид., змін. та допов. Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. 495 с.
15. Цивільний кодекс України: наук.-практ. Комент / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова, Ю.Л. Бошицький, Р.О. Стефанчук, О.С. Адамова, Н.Ю. Голубева, А.І. Дрішлюк, В.М. Зубар, О.О. Кулініч, Т.Є. Харитонова. – 3-тє вид., переробл. та доповн. К.: Прав. єдність, 2010. 749 с.
16. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького.2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
17. Цивільне право України: Загальна частина / За ред. професорів І.А. Бірюкова і О.Ю. Заїки. К.: Алерта, 2014. 510 с.

18. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.

Допоміжна література

1. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року. ВВРУ. 1992. №47. Ст.642
2. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 3 грудня 1990 року ВВР. 1990. №52. Ст.650.
3. Про іпотеку : Закон України від 05.06.2003 р. ВВРУ. 2003. № 38. Ст.313.
4. Про право власності на окремі види майна : Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1992 року. ВВРУ. 1998 . № 35. Ст.517
5. Положення про порядок проведення аукціонів (публічних торгів) з реалізації заставленого майна : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1997 року. ОВУ. 1998 . № 2. Ст.42
6. Правила роздрібної торгівлі алкогольними напоями: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 року. Урядовий кур'єр. 14 вересня 1996 року.
7. Правила роздрібної торгівлі тютюновими виробами: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 24.07.2002р. ОВУ. 2002. № 34. Ст. 1632.
8. Правила торгівлі у розстрочку фізичним особам : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 року. ОВУ. 2011. № 28. Ст. 1167.
9. Адаховська Н. С. Опіка над майном за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013.18 с.
10. Агарков М. М. Основы банковского права. Учение о ценных бумагах. Курс лекцій. Научное исследование; 2-е изд. БЕК, 1994. 350 с.
2. Агарков М. М. Обязательство по советскому гражданскому праву. М. : Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. Вып. 3. 192 с.
11. Акифі Б. А. Механізми розвитку правових позицій Європейського суду з прав людини в тлумаченні інституту права власності. Наукові праці МАУП. 36. наук. пр. – 2010. Вип. 1(24). С. 292-295.
12. Алексеев С. С. Односторонние сделки в механизме гражданско-правового регулирования. Антология уральской цивилистики : Сб. ст. М., 2001. С.46–63.
12. Архипов С. И. Проблема триады права собственности. Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. 2011. Вып. 11. С. 448–466.
13. Андреева О. В. Ризик у договірних зобов'язаннях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.
14. Астахова М. А. Оборот прав на результаты интеллектуальной деятельности : дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.03. Тюмень, 2007. 182 с.
15. Актуальні питання прикладної цивілістики у сфері складання процесуальних документів. Науково-практичний посібник; [за заг. ред. д.ю.н., професора М.М. Ясинка]. К.: Алерта, 2015. 814 с.

16. Аляб'єва Н.В. Договір про надання послуг у мережі Інтернет: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2010. 18 с.
17. Бааджи Н.П. Відшкодування шкоди, завданої неправомірним використанням авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 19 с.
18. Бабаєв А. Б. Система вещных прав : монографія. М. : Волтерс Клувер, 2007. 408 с.
19. Балюк Ю. О. Житло як об'єкт права спільної власності фізичних осіб : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
20. Бару М. И. Возмездность и безвозмездность в советском гражданском праве: автореф. дисс. на соискание науч. степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.03. М., 1957. 31 с.
21. Басай О. В. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків у сфері інтелектуальної власності (проблеми теорії) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 36 с.
22. Безклубий І. А. Банківські правочини : цивільно-правові проблеми : монографія. К : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 378 с.
28. Белов В. А. Гражданское право. Общая часть : учебник. М. : Юрайт, 2011. Т. II. Лица, блага, факты. 1093 с.
23. Біляєв О. О. Спортивні організації як суб'єкти цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 21 с.
24. Бондар Н. П. Превентивний захист цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
25. Боднар Т. В. Деякі проблеми захисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях. Університетські наукові записки. 2007. № 2(22). С. 113–118.
26. Борейко О. М. Неспроможність та банкрутство у цивільному праві України (основні положення та правова природа) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 19 с.
27. Борисова Ю. О. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері електронної комерції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2012. – 210 с.
28. Бровченко Т. І. Установчі документи юридичних осіб за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
29. Брюховецька М. С. Цивільно-правове регулювання посмертного донорства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Національна академія внутрішніх справ. К., 2017. 21 с.

30. Булеца С.Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2016. 437 с.
31. Венедиктова І. В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. К., 2013. 430 с.
32. Виговський О. Бездокументарні цінні папери в системі об'єктів цивільних прав. Право України. 2010. № 12. С. 95-100.
33. Водоп'ян Т. В. Фізична особа як сторона до- говірних зобов'язань в цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підпри- ємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 16 с.
34. Водяхін С. А. Документи як об'єкти цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 18 с.
35. Вороніна Н.В. Набуття права власності на знахідку за цивільним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
36. Габріадзе М. Р. Протиправна поведінка як умова виникнення зобов'язання внаслідок створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Митна справа. 2013. № 6(2.1). С. 275-279. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6\(2.1\)_48.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ms_2013_6(2.1)_48.pdf)
37. Гладь Ю. О. Визнання недійсними правочинів (договорів) про відступлення права вимоги. Держава і право. Зб. наук. праць. 2011. Вип. 51. С. 351–357
38. Гладь Ю. О. Право вимоги як об'єкт цивільних прав : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. К., 2013. 20 с.
39. Гнатів О. Б. Захист права власності в цивільному праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Львів. нац. ун.-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 20 с.
40. Головня І. Я. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспіль- ної необхідності як підстава припинення права власності на земельну ділянку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Нац. ун.-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
41. Голубева Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 40 с.
42. Гринько Р. В. Заходи оперативного впливу у зобов'язальних правовідносинах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельн. ун.-т упр. та права. Київ, 2015. 20 с.
43. Гришина, І. І. Цивільно-правова відповідальність учасників акціонерних правовідносин : авто- реф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00. Харків. нац. ун.-т внутр. справ. Харків, 2015. 18 с.
44. Гузь Є. В. Рухоме майно як об'єкт цивіль- них правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нац. юрид. ун.-т ім. Я. Мудрого. Харків, 2015. 20 с.
45. Гулик А. Г. Цивільно-правовий захист прав акціонерів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Львів. нац. ун.-т ім. І. Франка. Львів, 2015. 20 с.
46. Давидова І.В. Недійсність правочинів, укладених внаслідок помилки та обману : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.

47. Дербакова Ю. Л. Цивільна правосуб'єктність неповнолітніх : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
48. Домусчі С.Д. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння, за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
49. Дудник Д. В. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун.-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
50. Еннан Р. Є. Правове регулювання відносин інтелектуальної власності у Європейському Союзі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
51. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2014. 20 с.
52. Єременко К. О. Цивільно-правові наслідки недотримання вимог щодо форми правочину. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
53. Жеков Д. В. Припинення юридичних осіб за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
54. Жорнік М. О. Судочинство в справах про визнання недійсними правочинів, вчинених із дефектами волі (на матеріалах судової практики) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 Київ. нац. ун.-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 23 с.
55. Заборовський В.В. Правова природа акцій та процедура їх конвертації в Україні та Російській Федерації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одес. нац. юрид. акад. О., 2010.19 с.
56. Завальнюк С. В. Аналогія права за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 22 с.
57. Заверуха С. В. Цивільно-правова відповідальність за договором купівлі-продажу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. правових наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2015. 20 с.
58. Зверховська В. Ф. Культурні цінності як об'єкти цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
59. Зудіхін О. В. Цивільно-правовий захист корпоративних прав учасників господарських товариств : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
60. Ізбаш О. О. Організаційні цивільні правові відносини, що виникають при здійсненні авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 20 с.
61. Ільющенкова К.О. Договір як підстава виникнення правовідносин донорства. *Медичне право*. 2018. №1. С.22–32.
62. Ільющенкова К.О. Право на донорство в цивільному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. К., 2018. 17 с.

63. Капталан І. М. Політичні партії як суб'єкти цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 22 с.
64. Карпенко О. І. Інтернет-послуга як об'єкт цивільно-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
65. Кашканова Н. Г. Форма та зміст цивільно-правових договорів про застосування медико-біологічних експериментів на людях. *Eurasian Academic Research Journal*. 2018. №2. м. Єреван, 2018. С. 47-57.
66. Кашканова Н.Г. Цивільно-правове застосування медико-біологічних експериментів на людях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2018. 21с.
67. Кетрарь А. А. Зобов'язання в авторському праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
68. Кізлова О. С. Застава в цивільному праві (концептуальні положення та правова природа) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 38 с.
69. Кирилюк Д. В. Цивільно-правове регулювання іпотеки об'єктів незавершеного будівництва : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
70. Коротка Н. О. Особисті немайнові права фізичних осіб в сфері охорони здоров'я : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.
71. Коструба А. В. Юридичні факти в механізмі припинення цивільних майнових відносин : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 36 с.
72. Крат В. І. Нетипові об'єкти цивільних прав. *Право України*. 2010. No 12. С. 62-67.
73. Кривобок С. В. Правочини з підприємством як єдиним майновим комплексом: моногр. Х. : Право, 2009. 176 с.
74. Кузьменко Т. С. «Бренд» як складний правовий засіб індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
75. Кушерець Д. В. Охорона та захист майнових прав у сфері договірної права: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Ін-т. законодавства ВР України. Київ, 2015. 39 с.
76. Лозовий А. І. Підстави припинення спільної часткової власності на нерухоме майно : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2015. 20 с.
77. Мазіна О. О. Контрафакція як дії, що порушують авторські права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 19 с.
78. Майстер І. П. Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту особистих немайнових прав фізичної особи : автореф. дис. ... канд.

- юрид. наук : 12.00.03. Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2015. 20 с
79. Маріц Д. О. Строки і терміни у договорах про реалізацію майна : монографія. К. : Дакор, 2013. 203 с.
80. Матійко М. В. Інформаційна функція цивільного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2009. 20 с.
81. Меденцев П. А. Правові наслідки порушення договору в цивільному праві України, Російської Федерації, ФРН, Англії та США (порівняльно-правовий аналіз) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 19 с.
82. Менджул М. В. Громадські організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:12.00.03 / М. В. НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2011. 20 с.
83. Міндарьова М. Ю. Облігації як об'єкт цивільного обороту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 19 с.
84. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем / За ред. Є.О. Мічуріна. Вид. 4-те, перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
85. Мица Ю. В. Правова природа похідних цінних паперів: моногр. Х., 2006. 220 с.
86. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. [текст] / За заг. ред. Бобрика В.І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784 с.
87. Ольшанченко В. І. Передумови договірної відповідальності держави перед підприємцями. Юрид. Україна. 2010. № 6. С. 37-41.
88. Оніка Я. В. Речові права на земельні ділянки лісогосподарського призначення: цивільно- правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
89. Парута Ю. І. Громадські об'єднання як учасники цивільних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2015. 20 с.
90. Пленюк М.Д. Цивільно-правове регулювання строків (термінів) у договорах про виконання робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. К., 2011.
91. Позова Д. Д. Правове становище житлово-будівельних кооперативів за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 20 с.
92. Примак В. Д. Теоретичні проблеми відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2015. 32 с.
93. Примак, Володимир. Межі використання психологічних знань у справах про відшкодування моральної шкоди. Юридична Україна. 2011. № 5.С.63-70.

94. Примак, Володимир. Правове значення статусу сторін у відносинах з відшкодування моральної шкоди. *Юридична Україна*. 2010. № 11. С.90-97.
95. Примак, Володимир. Функції відшкодування моральної шкоди як заходу цивільно-правової відповідальності. *Юридична Україна*. 2010. № 9. С.71-79.
96. Примак В. Д. Теоретичні проблеми відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовістності у цивільному праві України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України. Київ, 2015. 32 с.
97. Пругян Д. С. Опіка за римським приватним правом та сучасним цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2007. 20 с.
98. Резнікова В. В. Послуга та суміжні правові категорії. *Унів. наук. записки*. 2009. No 2 (30). С. 105-115.
99. Романюк, А. О. Історичні та культурні цінності як об'єкти цивільно-правових відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2015. 20 с.
100. Рязанова Н. І. Правовий режим службових об'єктів інтелектуальної власності, створених за рахунок державних коштів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ інтелект. власності. Київ, 2015. 16 с.
101. Селіваненко В. В. Правова охорона інтелектуальної власності у сфері охорони здоров'я (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. НДІ інтелект. власності. Київ, 2015. 20 с.
102. Сенін Ю. Л. Новація як спосіб припинення зобов'язань за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2013. 20 с.
103. Симонян Ю. Ю. Корпоративні відносини у командитних товариствах (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 20 с.
104. Смілянець І. П. Заміна боржника у зобов'язанні за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2010. 19 с.
105. Сидоренко М. В. Судовий захист цивільного права та інтересу як загальна засада цивільного законодавства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2012. 20 с.
106. Соколянський Д. В. Договір притримання у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2009. 19 с.
107. Сорвачов О. В. Охорона прав на промислові зразки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 18 с.
108. Сосніна Г. В. Правове регулювання сервітутів в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одес. нац. ун.-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 20 с.
109. Спасибо-Фатеева И. В. Понятие имущества и имущественных прав и их места среди объектов гражданских прав. *Вісн. Харк. нац. ун-*

- ту ім. В. Н. Каразіна. Х.: Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2010. No 929 : Серія "Право", спец. вип. С. 58-66.
110. Стреля М. І. Авторське право на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
111. Строкач І. І. Передумови вчинення виконавчого напису: актуальні проблеми теорії, законодавства і практики. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 2. С. 154–158.
112. Строкач І. І. Виконавчий напис нотаріуса: законодавчі проблеми регламентації взаємодії нотаріуса і виконавця відповідно щодо процедури його вчинення та виконання даного виконавчого документа. *Судова апеляція*. 2017. № 3 (48). С. 128–138.
113. Строкач І. І. Виконавчий напис нотаріуса в цивілістичному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К., 2018. 20 с.
114. Суха Ю. С. Цивільно-правові договори у сфері професійного спорту : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2014. 20 с.
115. Тарасова І. В. Авторське право на похідні літературні твори : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 18 с.
116. Терещенко В.Ю. Цивільно-правові наслідки самочинного будівництва твори : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 20 с.
117. Топорков М.М. Теплова енергія як об'єкт цивільних прав. Право і Безпека. Науковий журнал. 2010. № 5 (37). С. 64 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2010_5/PB-5/PB-5_64.pdf
118. Тоцька К. М. Обмеження права власності на земельну ділянку: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
119. Трофименко О. О. Застава майнових прав інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків, 2015. 20 с.
120. Ульянова Г. О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса, 2015. 37 с.
121. Федорченко, Н. Еволюція інституту договірних зобов'язань із надання послуг у дореволюційний період. Підприємництво, господарство, право. 2014. № 4. С. 7-11.
122. Федюк Л. В. Особисті немайнові права юридичних осіб : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 40 с.
123. Ходико Ю. Є. Категорія "нерухома річ" в цивільному праві. Вісн. госп. судочинства України. 2010. No 3. С. 97-104.

124. Ходико Ю. Є. Співвідношення об'єкта цивільних правовідносин (прав) та об'єкта цивільно-правового договору. Юрид. Україна. 2009. № 3. С. 52-57.
125. Чабан О.А. Право фізичної особи на таємницю про стан здоров'я в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила, Івано-Франківськ, 2018. 21 с.
126. Чепис О.І. Інтереси в цивільному праві: сутність, місце та особливості захисту: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Ін-т держави і права країн Європи, ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород, 2010. 230 с.
127. Черевко П.П. Створення юридичних осіб приватного права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. НАН України, Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. К., 2009. 16 с.
128. Черногор Н. В. Строки та терміни у спадковому праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2011. 20 с.
129. Черемнов Д. В. Юридичні презумпції та фікції в цивільному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 20 с.
130. Яніцька І. А. Опіка та піклування як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2015. 20 с.
131. Яремова, І. В. Визначення моменту набуття права власності за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2015. 20 с.

Інформаційні ресурси

- <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
- <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України
- <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал
- <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України
- <http://court.gov.ua> - сайт Судової влади України
- www.scourt.gov.ua - сайт Верховного Суду

**ПИТАННЯ НА ЗАЛІК З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
ДЛЯ СТУДЕНТІВ II-ГО КУРСУ ДЕННОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ**

1. Поняття та предмет цивільного права як галузі права.
2. Метод цивільно-правового регулювання.
3. Принципи цивільного права.
4. Функції цивільного права.
5. Система цивільного права.
6. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.
7. Поняття цивільного законодавства. Співвідношення цивільного законодавства і цивільного права, їх спільні та відмінні ознаки.
8. Система цивільного законодавства.
9. Дія цивільного законодавства у часі, просторі і за колом осіб.
10. Застосування цивільного законодавства за аналогією.
11. Значення судової практики.
12. Поняття та предмет науки цивільного права.
13. Методи дослідження науки цивільного права.
14. Система науки цивільного права.
15. Наука цивільного права та інші юридичні науки.
16. Значення та перспективи розвитку науки цивільного права.
17. Цивільне право як навчальна дисципліна.
18. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
19. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин.
20. Зміст цивільних правовідносин.
21. Види цивільно-правових відносин.
22. Правоздатність фізичних осіб.
23. Ім'я фізичної особи та місце проживання фізичної особи.
24. Дієздатність фізичних осіб.
25. Обмеження дієздатності фізичної особи.
26. Визнання фізичної особи недієздатною.
27. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
28. Оголошення фізичної особи померлою.
29. Акти цивільного стану.
30. Фізична особа як підприємець.
31. Поняття і значення опіки і піклування.
32. Органи опіки і піклування.
33. Порядок встановлення опіки і піклування.
34. Призначення опікунів і піклувальників.
35. Права та обов'язки опікунів і піклувальників.
36. Звільнення опікунів і піклувальників від їх обов'язків.
37. Припинення опіки та піклування.
38. Поняття та ознаки юридичної особи.
39. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
40. Види юридичних осіб.
41. Підприємницькі товариства.
42. Філії та представництва юридичних осіб.
43. Способи створення юридичних осіб.

44. Порядок державної реєстрації юридичних осіб.
45. Виникнення та припинення діяльності юридичних осіб.
46. Ліквідація юридичних осіб.
47. Загальні засади участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
48. Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
49. Реалізація цивільної дієздатності держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
50. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.
51. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
52. Майнові права як об'єкти цивільних прав.
53. Речі як об'єкти цивільних прав.
54. Гроші, валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
55. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.
56. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
57. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.
58. Інформація як об'єкт цивільних прав.
59. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.
60. Інші об'єкти цивільних прав.
61. Поняття підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
62. Поняття юридичного факту.
63. Класифікація юридичних фактів.
64. Поняття і ознаки правочину.
65. Види правочинів.
66. Форми правочинів.
67. Тлумачення змісту правочину.
68. Відмова від правочину.
69. Недійсність правочинів.
70. Правові наслідки недійсності правочину.
71. Правочини з дефектами суб'єктного складу.
72. Правочини з дефектами волі.
73. Правочини з дефектами форми.
74. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.
75. Поняття та значення строків (термінів) у цивільному праві.
76. Види цивільно-правових строків і термінів.
77. Позовна давність.
78. Поняття представництва.
79. Підстави виникнення та види представництва.
80. Склад правовідносин представництва.
81. Передоручення.
82. Представництво за довіреністю.
83. Представництво з перевищенням повноважень та виконання цивільних прав.
84. Поняття цивільного права, цивільного інтересу та цивільного обов'язку.

85. Здійснення цивільних прав. Межі здійснення цивільних прав. Виконання цивільних обов'язків.

86. Загальні положення про захист цивільних прав та інтересів.

87. Захист цивільних прав та інтересів судом.

88. Захист цивільних прав та інтересів у адміністративному порядку.

89. Захист цивільних прав та інтересів нотаріусом.

90. Самозахист цивільних прав та інтересів.

ПИТАННЯ НА ІСПИТ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ДЛЯ СТУДЕНТІВ II-ГО КУРСУ ДЕННОГО НАВЧАННЯ

1. Поняття та предмет цивільного права як галузі права.
2. Метод цивільно-правового регулювання. Принципи цивільного права.
3. Функції цивільного права. Система цивільного права.
4. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.
5. Поняття та структура цивільного законодавства.
6. Дія цивільного законодавства у часі, просторі і за колом осіб.
7. Застосування цивільного законодавства за аналогією.
8. Значення судової практики.
9. Поняття та предмет науки цивільного права.
10. Методи дослідження науки цивільного права.
11. Система науки цивільного права. Наука цивільного права та інші юридичні науки.
12. Цивільне право як навчальна дисципліна.
13. Поняття та ознаки цивільних правовідносин.
14. Суб'єкти та об'єкти цивільних правовідносин.
15. Зміст цивільних правовідносин.
16. Види цивільно-правових відносин.
17. Правоздатність фізичних осіб.
18. Ім'я та місце проживання фізичної особи.
19. Дієздатність фізичних осіб.
20. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною.
21. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.
22. Акти цивільного стану.
23. Фізична особа як підприємець.
24. Поняття і значення опіки і піклування. Органи опіки і піклування.
25. Порядок встановлення опіки і піклування.
26. Призначення опікунів і піклувальників, їх права та обов'язки.
27. Звільнення опікунів і піклувальників від їх обов'язків.
28. Припинення опіки та піклування.
29. Поняття та ознаки юридичної особи.
30. Цивільна правосуб'єктність юридичної особи.
31. Види юридичних осіб.
32. Підприємницькі товариства.
33. Філії та представництва юридичних осіб.
34. Виникнення та припинення діяльності юридичних осіб.
35. Загальні засади участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
36. Цивільна правоздатність держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.
37. Реалізація цивільної дієздатності держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах.

38. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.
39. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
40. Речі як об'єкти цивільних прав.
41. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав.
42. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
43. Результати інтелектуальної, творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.
44. Інформація як об'єкт цивільних прав.
45. Інші об'єкти цивільних прав (тварини, майно, підприємства).
46. Поняття підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
47. Поняття юридичного факту.
48. Класифікація юридичних фактів.
49. Поняття та ознаки правочинів.
50. Види правочинів.
51. Форма правочинів.
52. Тлумачення змісту правочину.
53. Відмова від правочину.
54. Недійсність правочинів.
55. Правові наслідки недійсності правочину.
56. Правочини з дефектами суб'єктного складу.
57. Правочини з дефектами волі.
58. Правочини з дефектами форми.
59. Правочини з дефектами змісту та порядку укладення правочину.
60. Поняття та значення строків (термінів) у цивільному праві.
61. Види цивільно-правових строків і термінів.
62. Позовна давність.
63. Поняття представництва.
64. Підстави виникнення та види представництва.
65. Склад правовідносин представництва.
66. Передоручення.
67. Представництво за довіреністю.
68. Представництво з перевищенням повноважень та виконання цивільних прав.
69. Межі здійснення цивільних прав.
70. Загальні положення про захист цивільних прав та інтересів.
71. Захист цивільних прав та інтересів судом.
72. Захист цивільних прав та інтересів в адміністративному порядку.
73. Захист цивільних прав нотаріусом.
74. Самозахист цивільних прав.
75. Поняття особистого немайнового права. Види особистих немайнових прав.
76. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

77. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
78. Захист особистих немайнових прав.
79. Поняття власності і права власності. Зміст права власності.
80. Здійснення права власності.
81. Способи набуття права власності.
82. Припинення права власності.
83. Загальна характеристика права приватної власності фізичних осіб.
84. Умови виникнення і припинення права приватної власності фізичних осіб.
85. Здійснення фізичними особами права приватної власності.
86. Загальна характеристика права приватної власності юридичних осіб.
87. Право власності кооперативів.
88. Право власності господарських товариств.
89. Право власності господарських об'єднань.
90. Право власності громадських об'єднань.
91. Право державної власності. Право комунальної власності.
92. Правовий режим майна державних підприємств.
93. Правовий режим майна комунальних підприємств.
94. Поняття і види права спільної власності.
95. Право спільної часткової власності.
96. Право спільної сумісної власності.
97. Загальна характеристика речових прав на чуже майно.
98. Право володіння чужим майном.
99. Право обмеженого користування чужим майном (сервітут).
100. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
101. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій)
102. Засади захисту права власності.
103. Система цивільно-правових засобів захисту права власності.
104. Віндикаційний позов.
105. Негаторний позов.
106. Визнання права власності.
107. Інші засоби захисту права власності.
108. Поняття, суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
109. Підстави виникнення права інтелектуальної власності.
110. Авторське право. Суміжні права.
111. Патентне право.
112. Правове регулювання засобів індивідуалізації товарів і послуг.
113. Зміст права інтелектуальної власності. Здійснення права інтелектуальної власності.
114. Захист права інтелектуальної власності.

115. Поняття зобов'язань. Види зобов'язань.
116. Елементи та система зобов'язань.
117. Підстави виникнення зобов'язань.
118. Зміна зобов'язань. Заміна осіб у зобов'язанні.
119. Припинення зобов'язань.
120. Поняття та принципи виконання зобов'язань. Суб'єкти виконання зобов'язань.
121. Місце виконання зобов'язань.
122. Строк (термін) виконання зобов'язань. Предмет виконання зобов'язань.
123. Спосіб виконання зобов'язань.
124. Загальна характеристика засобів забезпечення зобов'язань. Класифікація засобів забезпечення зобов'язань.
125. Речово-правові засоби забезпечення зобов'язань.
126. Зобов'язально-правові засоби забезпечення зобов'язань.
127. Поняття та види цивільно-правової відповідальності.
128. Підстава цивільно-правової відповідальності.
129. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань.
130. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань.
131. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
132. Поняття та значення договору.
133. Види договорів.
134. Зміст договору. Укладення договору.
135. Зміна і розірвання договору.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Співвідношення приватного і публічного права
2. Європейські системи приватного права
3. Розвиток української цивілістичної науки
4. Імперативний метод у цивільному праві
5. Принципи цивільного права (загальні засади)
6. Функції цивільного права
7. Цивільне законодавство
8. Система цивільного права
9. Звичай в цивільному праві. Практика його застосування
10. Цивільні правовідносини з іноземним елементом
11. Цивільні правовідносини
12. Види цивільних правовідносин. Їх класифікація
13. Елементи цивільних правовідносин
14. Суб'єктивне цивільне право і цивільний інтерес
15. Суб'єктивний цивільний обов'язок
16. Цивільно-правовою відповідальність
17. Шкода і збитки в цивільному праві
18. Склад цивільного правопорушення
19. Об'єкти цивільних прав (правовідносин)
20. Інформація як об'єкт цивільних правовідносин
21. Цивільна правоздатність фізичних осіб
22. Обмеження цивільної дієздатності, правові наслідки обмеження
23. Визнання особи недієздатною, правові наслідки визнання особи недієздатною
24. Оголошення особи померлою, правові наслідки оголошення
25. Визнання особи безвісно відсутньою, правові наслідки
26. Індивідуалізація фізичної особи
27. Емансипація як підстава набуття повної дієздатності
28. Інститут помічника в цивільному праві
29. Діяльність органів опіки та піклування
30. Фізичні особи як суб'єкти приватного права
31. Право на донорство та його реалізація
32. Лікарська таємниця та епідеміологічне благополуччя
33. Репродуктивні права фізичної особи
34. Юридичні особи приватного права
35. Юридичні особи публічного права
36. Особливості правового статусу окремих видів непідприємницьких товариств
37. Поняття юридичної особи
38. Юридична особа приватного права
39. Засновницькі документи юридичної особи
40. Особливості правового статусу окремих видів непідприємницьких товариств
41. Релігійні організації як учасники цивільних правовідносин
42. Поняття юридичної особи
43. Межі здійснення цивільних прав
44. Виконання цивільних обов'язків
45. Захист цивільних прав та інтересів
46. Способи захисту цивільних прав
47. Самозахист в цивільному праві
48. Односторонні правочини та їх види.

49. Правові наслідки визнання правочину недійсним
50. Глумачення правочину
51. Укладення і розірвання правочину
52. Підстави переривання перебігу позовної давності
53. Форми правочинів
54. Нікчемні правочини
55. Правочини, що порушують публічний порядок
56. Представництво та його види.
57. Правові наслідки недійсності нікчемного правочину
58. Додаткові правові наслідки правочину, який вчинено під впливом тяжкої обставини
59. Право власності
60. Суб'єкти приватної власності
61. Суб'єкти права державної власності
62. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна
63. Підстави переривання перебігу позовної давності
64. Правові наслідки спливу позовної давності
65. Нікчемні правочини, подолання нікчемності правочину
66. Представництво комерційне
67. Набуття права власності та припинення права власності
68. Спільна сумісна власність
69. Суперфіцій та оренда: порівняльна характеристика
70. Емфітевіз та оренда: порівняльна характеристика
71. Володіння чужим майном
72. Способи захисту інших речових прав
73. Передумови виникнення права інтелектуальної власності в Україні.
74. Сучасний етап розвитку права інтелектуальної власності в Україні.
75. Виникнення, становлення та розвиток поняття інтелектуальної власності.